

EPA

2004-2014

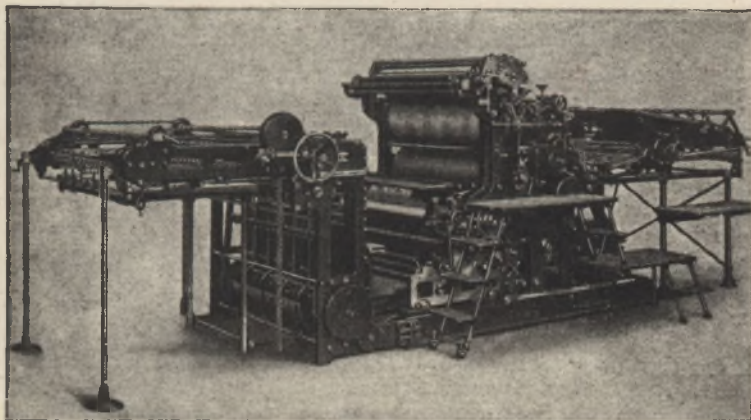
A MAGYAR GRAFIKA DIGITÁLIS VÁLTOZATA
A MEK EGYESÜLET MEGBÍZÁSÁBÓL
AZ INTERNET SZOLGÁLTATÓK TANÁCSÁNAK
TÁMOGATÁSÁVAL KÉSZÜLT
AZ ORSZÁGOS SZÉCHÉNYI KÖNYVTÁR
E-SZOLGÁLTATÁSI IGAZGATÓSÁGÁN,
AZ E-KÖNYVTÁRI SZOLGÁLTATÁSOK OSZTÁLYON,
2014-BEN,
AZ ELEKTRONIKUS PERIODIKA ARCHÍVUM
ÉS ADATBÁZIS FENNÁLLÁSÁNAK
10. ÉVFORDULÓJÁN.

Magyar Grafika

AZ UJSÁGHIRDETÉS
1931. XII. ÉVF. 5–6. SZ.

Roland

a legjobbnak bizonyult,
legsikeresebb
európai kétszínnyomó
gyorsjárású offsetsajtó.

Előnyei:

Legnagyobb teljesítmény

4500 ív, 9000 példány nyomása óránként, nagy formák mellett, egy szellemesen megszerkesztett pneumatikus ívlassító következtében, mely az íveket 60 százalékos lassúsággal rakja ki

Kifogástalan nyomásminőség

Hajszálfnom illesztők a leggyorsabb és váltakozó járatás mellett, legfinomabb raszter s legteljesebb felületek azoknak a kitűnően bevált különleges újításoknak köszönhetőek, amelyek úgy ennél, mint a Roland egyszínnyomó gyorsjárású offsetsajtónknál alkalmazást nyertek.

Tökéletes hozzáférhetőség

A gépek fontosabb részeinek, nevezetesen a két formahengernek, mindkét festékezőszerkezetnek, az ívkirakónak ellenőrzése és kezelése — mind a síma padlón — egy helyből végezhető.

Legnagyobb tartósság

Hatvan év óta fennálló hírneves gyárunk szigorúan pontos munkával és a legmegfelelőbb anyagok felhasználásával garantálja sajtóink kiválóságát.

Őn talál más gyártású gépet, mely ezen előnyök egyikét vagy másikat szintén mutatja, de olyan nem, amely mindazon előnyök összességét egyesítené magában, mint a mi Roland kétszínnyomó gyorsjárású offsetsajtóink.

Faber & Schlicher A.G., Offenbach am Main

Offset- és könyomdai sajtók legnagyobb német speciálgyára

ALBERT FRANKENTHAL

MINT **70** ÉVVEL EZELEŐT,
egy még ma is a tapasztalt szakember a
FRANKENTHALI GYORSSAJTÓKNAK

nyújtja az elsőbbséget. Mintaszerű konstrukciójuknál, rendkívül stabil építésüknel és kiváló nyomástechnikai tulajdonságuknál fogva legmagasabb ellenértéket garantálnak.

ALBERTA

Megállóhengerű-gyorsajtó, utólérhetetlenül egyszerű frontkirakással, könnyen hozzáférhető festékező szerkezettel. Felépítésében egyszerű és nyugodt vonalvezetéssel, rendkívül modern járatával, az alváz masszív építésével tűnik ki.

Alberta No. I. Papírnagyság 56×76 cm
Alberta No. II. Papírnagyság 71×101 cm

FRONT-RAPID

a klasszikus német kéttúrás gyorsajtó, szabadalmazott, technikailag egyedülálló nyomóhenger- és nyomóalpmeghajtással. Speciális frikciós tengelykapcsolás. Külön felszámítás nélkül süllyeszthető kirakóasztal, háromoldalú ívlökővel. Az összes berendezések a gép normális tartozékait képezik.
Front Rapid No. I.

Papírnagyság 70×100 cm, max. 72×104 cm
Front Rapid No. II.

Papírnagyság 84×120 cm, max. 86×124 cm

**SCHNELLPRESSENFABRIK
FRANKENTHAL
ALBERT & CIE AKT.-GES.**

Vezérképviselő:

LÖWYLÁSZLÓ GÉPÉSZMÉRNÖK

BUDAPEST, VI. KERÜLET, LOVAG UCCA 20. SZÁM. TELEFON: AUTOMATA 223-67

Ha az előfizetők száma csökken,

akkor résen kell lennünk. Az előfizetési díj nagysága, vagy a hirdetési árak okozzák? Az újság frissesége megfelel a mai kívánalmaknak? Vagy nem tetszenek az olvasóknak az elhasznált, csúnya betűk, amellyel az újságot nyomtatták? Ezeket mind segít a szedőgép. A

TYPOGRAPH

jelentékenyen csökkenti a szedés önköltségeit. Lehetővé teszi, hogy az újság gazdaságossága a jelen viszonyok között is biztosítottak. A gép nagy betűteljesítménye és állandó üzembiztonsága későbbi szerkesztőségi zárlatot tesz lehetővé. Ezáltal az újság frissebb lesz, a külső megjelenés is nyer, mert a Typograph-szedés alkalmazásánál a nyomás mindig új betűkkel történik. **Minden hírlapnyomda dolgozózik tehát Typograph-szedőgéppel!**

TYPOGRAPH G.M.B.H. BERLIN NW 87

KÉPVISELI: TANZER MIKSA, BUDAPEST VIII, DÉRY U. 8

Az INTERTYPE

szedőgépek világsikerei eldöntik a kérdést, melyik a jobb szedőgép. Újabban a nagy és kis üzemek egész sora tért át az

INTERTYPE-SZEDŐGÉPEK

használatára. Tekintse meg üzemben az

INTERTYPE-SZEDŐGÉPET

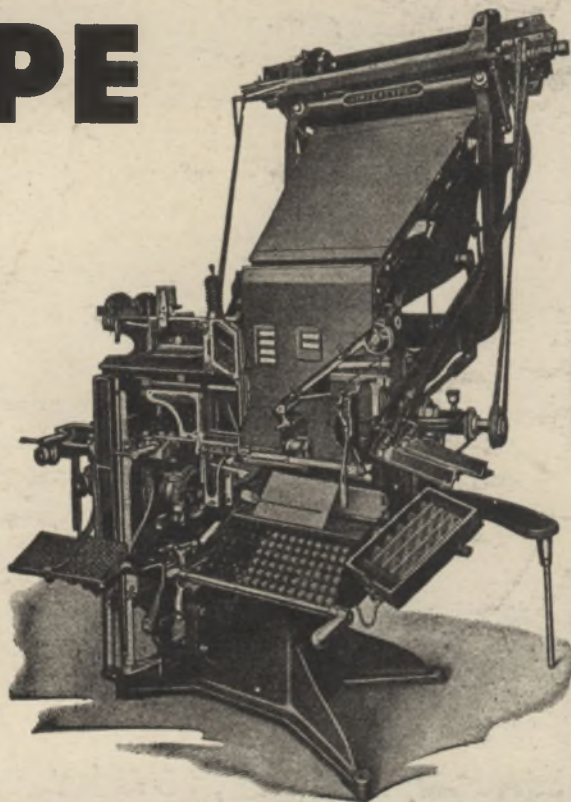
és Ön is el fogja ismerni, hogy az

INTERTYPE A JOBB SZEDŐGÉP

Vezérképviselet Magyarország, Ausztria és a Balkán részére:

**GRAFIKA GÉPKERESKEDELMI RT
BUDAPEST, ÜGYNÖK UCCA 21**

Intertype Corporation 1440 Broadway, New-York
Intertype Corporation 360 Furman Street, Brooklyn N. Y., U. S. A.

A Magyar Grafika előfizetési díja Magyarországon :
Nyomdatulajdonosoknak, cégeknek és szakmán kívül
állóknak egész évre 30 pengő, fél évre 15 pengő.
Egyes számok ára nyomdatulajdonosoknak, cégeknek
és szakmán kívül állóknak 5 pengő. **Előfizetési díj**
külföldiek részére: Az európai kontinensen 30 P,
Angliában, valamint a tengerentúli államokban 6 dollár
Jahresbezugspreise: Für die europäischen Staaten
(mit Ausnahme England) 30 Pengő, für das übrige
Ausland 6 Dollar. Einzelbezugspreis: 6 Pengő, resp.
1 Dollar. Die Magyar Grafika erscheint zweimonatlich

MAGYAR GRAFIKA

A NYOMDAIPAR, KÖNYV- ÉS REKLÁMMŰVÉSZET FOLYÓIRATA

UNGARISCHE GRAPHIK

ÉS NYELVMŰVELŐ CÍMŰ MELLÉKLAPOKKAL. SZERKESZTI
ROSNER KÁROLY. FELELŐS SZERKESZTŐ: WANKO VILMOS
FŐMUNKATÁRSÁK: KNER ALBERT, KUN MIHÁLY ÉS LÖWYLÁSZLÓ

Tartalom : **Rosner Károly:** Az ujsághirdetés (61 ábrával)

Rába Ló: Fotós hirdetések (2 ábrával)

Wanko Vilmos: Miként hasznosíthatjuk a szaklapok szedés- és nyomáspéldáit?
(A hirdetés)

Klein Vilmos: „A leegyszerűsített tipográfia“

Fedoroff, az első orosz nyomdász története

A betű formái Dürertől Cassandre-ig

A lipcsei Spammersche Buchdruckerei organizációs tervezete

Harasztli József: A 16. század naptárai

Ziegler Gyula: Rubens szerepe a nyomdászatban

Harasztli József: A harmadik magyar nyomda

A fedél **Radó György** grafikusművész munkája, készült a F. Szántó nemzet-
közi sajtófotóiroda közreműködésével. Klisé: Angerer és Göschl, Budapest

Inhalt: **Karl Rosner:** Die Anzeige. (Mit 61 Abbildungen)

Leo Rába: Mehr Photo-Inserate! (Mit 2 Abbildungen)

Wilhelm Wanko: Wie sollen wir die Satz- und Druckbeispiele der Fachblätter
anwenden? (Das Inserat)

Wilhelm Klein: „Elementare Typographie“

Fedoroff, die Geschichte des ersten russischen Druckers

Schriftgestaltung von Dürer bis Cassandre

Organisationsplan der „Spammerschen Buchdruckerei“, Leipzig

Josef Harasztli: Die Kalender des 16-ten Jahrhunderts

Jullus Ziegler: Rubens und die Buchdruckerkunst

Josef Harasztli: Die dritte ungarische Druckerei

Umschlag-Entwurf: **Georg Radó.** Klischee: C. Angerer & Göschl, Budapest

Fedoroff, az első orosz nyomdász története

Ivan Fedoroff Moszkvában, 1563-ban kezdte el a betűnyomást, tehát Oroszország kerek száz évvel későbbben vezetette be a betűnyomást, mint a többi európai országok. Hogyan volt ez lehetséges? Az orosz középkor tatár uralkodói a nyugateurópai civilizáció legelkeseredettebb ellenségei voltak. Úgy a tatár, mint a mongol uralom csak 1480-ban szűnt meg s hatását még soká érezte az országban. Ezek a despoták nem akarták bevezetni a betűnyomást, mert hiszen a régi orosz „kultúra” fő hordozói — a pópák is analfabéták voltak. A betűnyomás előtt Oroszországban is kézzel írott könyvek voltak. A történelem azt mutatja, hogy az első orosz könyvírók a tizedik századból valók. Minden írott könyv fordítás volt és tisztára vallásos jelleggel bírt. Minden írás cirill írás volt. Ennek az írásnak a feltalálói a thessalóniai Kyrillus és Methodius szláv apostolok voltak. Kyrill 827-ben született. A pápával való viszálykodás után, a két szláv apostol bevezette a cirill írást, amelyet a görög katolikus egyház még ma is használ. A görög katolikus vallás bevezetésével és általános elterjedésével elszaporodtak a templomok s így a papoknak szükségük volt könyvekre. Minden meglévő és ismert könyv kézzel írott volt és tele volt hibával. Akkoriban igen sok keletkező könyvtár ilyen könyvekkel volt tele. A könyvek lemásolásánál természetesen új hibák keletkeztek. A nyomtatott könyvek behozatalát Lengyelországból és Csehországból pedig gazdasági és vallási okokból nem segítették elő, mert ezek római katolikus befolyás alatt állottak.

Az ország pedig új területek meghódítása által folyton növekedett. A meghódított területeken mindenütt új templomok keletkeztek és a papoknak mindenütt új könyvekre volt szükségük. Ezért Rettenetes Iván cár elrendelte, hogy az országban található összes könyveket az ő számára vásárolják meg. Ez meg is történt és Ivánnal közölték, hogy a könyvekben nagyon sok a hiba. Így egy könyvnyomtatóműhely felállításának problémája megérett a megoldásra. Ezért Iván cár egy könyvnyomtatóműhely felállítását határozta el, amit az akkori metropolita, a görög katolikus egyház és a moszkovita birodalom feje is helyeselt. Ez utóbbi azt állította, hogy

Kner Albert

AZ UJSÁGHIRDETÉS

Története

1631-ben, tehát pontosan háromszáz évvel ezelőtt született meg az ujsághirdetés. Ujságok, habár igen eltérők a maitól, már évezredekkel ezelőtt voltak és a legrégebb fennmaradt európai ujság Kr. előtt 59-ből Cajus Julius Ceasar „Acta Diurna”-ja, mely a napi eseményeket, állami hirdetményeket és rendeleteket nagy táblákon nap-nap után közölte a néppel.

A középkorban a hirdetési szolgálatot kikiáltók látták el, kik a hivatalos közléseken kívül a vétel- és eladási ajánlatokat is kikiáltották és a hirdetés ezen módja mind a mai napig falvainkban fenn is maradt.

A kereskedelem és városok fejlődésével egyidejűleg mindinkább előtérbe lépett a kívánság, hogy szóbeli közlésen kívül más módon is közöltessenek ezen ajánlatok. A könyvnyomdászat fejlődésével mindinkább fejlődő ujságok igen alkalmasnak mutatkoztak ezen célra.

a cárnak Isten sugalmazta ezt a gondolatot, hogy könyvnyomtatóműhelyt állíttasson fel. Ma azt kérdezzük, hogy ki, vagy mi készítette Ivánt erre az elhatározásra, amire az akkori történelemírók azt felelték, hogy a cár a vallásos iratok elterjesztésével a saját hatalmát akarja erősíteni. Ez a papokon keresztül történt, mivelhogy ezek voltak a cár legerősebb támaszai és bizonyos néprétegeken át, akiknek különben sok okuk volt a rettegett ellenséggel, a bojárokkal karöltve cselekedni.

A történelemírók azt állítják, hogy Maxim Grek barátal folytatott megbeszélés után 1553-ban a cár azonnal elrendelte egy nyomda építését. Minden magyarázat nélkül csak annyit említ a történelem, hogy két szakember állott rendelkezésre. Ezek Fedoroff Ivan és Ustislawez Péter voltak. Hogy honnan voltak ezeknek könyvnyomtatói ismeretük, arról senki sem nyújt felvilágosítást. Hogy ki volt Maxim Grek, arra válasz a következő. Wasill Iwanovitsch nagyherceg 1500-ban apjától örökölt egy könyvtárat, amelyben igen sok görög írott tekercs volt. Rendeztetni akarta a könyvtárat s mivel Moszkvában nem talált senkit, aki e munka elvégzésére alkalmas lett volna, Athénhoz fordult. Innen küldötték ki 1515-ben Maxim Grek barátot, aki a könyvtár rendezésével 9 év alatt készült el. Maxim Grek ezalatt az idő alatt megtanult szlávul s ő hívta fel a figyelmet arra, hogy a Moszkvában forgalomban levő könyvek igen sok hibát tartalmaznak. A nagyherceg megbízta Maxim barátot azzal, hogy a hibákat kijavítsa. Az orosz barátok azonban, akik Maxim Grekben igen nagy vetélytársat láttak, minden eszközzel arra törekedtek, hogy a nagyherceget meggyőzzék arról, hogy a görög barát könyvcsönkítő és eretnek. Végül sikerült is nekik a görögöt egy kolostorba száműzni, ahol is ez 1556-ban meghalt. Maxim Grek állítólag az olasz Aldus Manutius nyomdásznak barátja volt, sok nyomtatott könyvet is hozott volt magával Moszkvába, de hogy ő maga nyomdász lett volna, arra nézve semmiféle bizonyíték nem áll rendelkezésünkre. Ivan Fedoroff és Peter Ustislawez ugyanabban a kolostorban voltak barátok, ahol Maxim Grek száműzetésének éveit élte s valószínűleg tőle erednek az előbbi kettőnek nyomtatói ismeretei.

Rettenetes Iván már 1548-ban tervbevette egy könyvnyomtatóműhely felállítását, mert azzal a kéréssel fordult V.

HALLIBURTON
ÜRES ZSEBBEL A VILÁG KÖRÜL
 OHLE
AZ ISMERETLEN SZAHARÁBAN
 KÉT IZGALMAS ÜTLEIRÁS. DANTE KIADÁS

Kner Albert

Franciaországban született meg a hirdetésnek ezen módszere. A magánhírszolgálat, mely már hosszabb idő óta fennállott nagyobb kereskedelmi házak között, központosított és 1630-ban Theophraste Renaudot megalapította Párizsban cím- és hírszolgálati irodáját („Bureau d'adresses et de rencontres”). Ezen irodában bárki alacsony összegért bevezethette eladási vagy vételajánlatait egy listára, mely megtekintésre bárkinek rendelkezésére állott. 1633-ban tért át Renaudot ezen listák sokszorosítására, melyeket „Feuilles du bureau d'adresse” címen hozott forgalomba. Példáját, miután a lap igen jól jövedelmezett, hamar mások is követték és 1637-ben Londonban megjelenik az első angolnyelvű hirdetési lap „Intelligencer” címen, míg Németország első hirdetési lapja a „Relations-Courir” 1673-ban jelenik meg Hamburgban, Thomas von Wieringer szerkesztésében, mely azonban a hirdetések mellett, kis részben a lapnak ugyan, politikai híreket is közölt.

Ebben a korban a hirdetési lapok a politikai lapokkal párhuzamosan jelennek meg. Németországban politikai lapban először 1717-ben jelenik meg hirdetés, a „Magdeburgische Zeitung”-ban, míg Franciaországban csak a 18. század második felében találunk hirdetések politikai lapokban. Aki ezen kor lapjaiban a hirdetések tanulmányozásával foglalkozik, megállapíthatja, hogy a hirdetések értékes anyagot szolgáltatnak e kor kultúrtörténetéhez.

Németországban 1727-ben kormányrendelettel behozták a hirdetések állami monopóliumát. Egész sor „Intelligenzblatt” kiadását rendelték el, melyek az adás-vételi hirdetmények közlésére kizárólagossággal bírtak, míg a politikai lapok büntetés terhe mellett eltiltattak ilyen hirdetések közlésétől. Ez igen fájdalmasan érintette az újságokat, de az állam jelentős bevételekhez jutott ezáltal, melyet a katonai árvaázak céljaira fordított. A hírlapok azonban nehezen viselték el ezen jövedelemelmaradást és ismételt intervenciók bizonyos fokig meghozták a várva-várt eredményt. Az eredmény nagy terhet jelentett a hirdetőre nézve, mert politikai lapokban csak a hivatalos hirdetési lapokkal együtt lehetett hirdetést közzéadni. Olyan hirdetést, mely az állam hivatalos lapjaiban nem jelent meg, nem közölhettek a politikai lapok sem. A hirdető kívánságára eltekintettek a hivatalos lapban a hirdetmény közlésétől, azonban a hirdetési díjat ott is le kellett fizetni. Ez a rendelet csak 1849-ben szűnt meg.

A hirdetések mindenkor hű tükrét adták a gazdasági életnek. Áru adás-vételi hirdetéseken kívül mindgyakrabban találunk helyiség-hirdetéseket, álláskeresői hirdetéseket, sőt a családi vonatkozású hirdetmények is mind gyakoribbá válnak. Az első gyászjelentés 1791-ben jelent meg, míg más családi vonatkozású hirdetmény (házasságkötés) 1798-ban találunk először.

Formája

A hirdetés kezdetben, míg külön lapokban jelent meg, semilyen specifikus formát nem vett fel. A lap elejétől végéig hirdetésekkel, közleményekkel volt tele, melyek, a mai napilapok apróhirdetéseivel hasonlóan, szélesebb hasábkokban, egyenlő grádusú és erősségű betűkkel szedettek.

Később, midőn napilapok is jogosítva lettek hirdetések közlésére, fennmaradt ez a forma és csak a 19. század elején találunk nagyobb grádusból szedett címsorokat, sőt nagyritkán egy-egy kisebb illusztrációt a hirdetésben. A hirdetés formája még nem változik, csak a fejben látunk egy kis hajót, vasutat, vagy szimbolikus alakot (Merkur, stb.). A kereskedelmi vonatkozású hirdetések szépen megférnek a hivatalos hirdetményekkel és nem tapasztalunk még semilyen törekvést aziránt, hogy akár szövegezésének újszerűségében, akár formájában a kereskedelmi hirdetmény kiemelkedjen a hivatalos hirdetmények közül.

A hirdetés egyéni karakterét, feltűnőbb tipografizálását, főbb szavak kiemelését a 19. század közepe hozza meg, úgyszintén ekkor kapcsolódik be a rajz nagyobb mértékben. Igen élénken világít rá a hirdetések fontosságának és számának emelkedésére a porosz állam hirdetésekkel folyó bevételi statisztikája, mely az előző évek lényegesen kisebb összegéhez képest az 1850-es évben 60.000 tallért mutat ki. Így a hirdetések számának és jelentőségének fokozódásával egybeesik a hirdetés formai fejlődése is.

A hirdetés a múlt század nyolcvanas éveiben nyer teljesen szabad formát, nagysága most már minden irányban szabad és a múlt század utolsó évtizedeinek tipográfiájára jellemzők a legkülönbözőbb betűkből össze-vissza szedett, nagy feltűnésre törekvő hirdetések.

A hirdetés reklám jellegét a huszadik század elején nyerte. A század a nagy hatások jegyében indul, szükséges tehát, hogy a hirdetés is nagy hatást váltson ki. Még nem találkozunk ú. n. reklámszövegekkel, melyek valamely áru vagy márkás cikk kiváló minőségét dicsérik (hiszen ezen időpontra esik a mai világmárkák megalapozása), de teljes mértékben érvényesül a törekvés, egyik hirdetéssel a másikat túlhasogni, rajzban és a szöveg markáns tipográfiájával a figyelmet felkelteni. Erősen dominálnak a figurális rajzú hirdetések és lassanként a reklámszöveg is fel-felbukkan.

A hirdetés nem találta még meg kiforrott formáját, miután a háború ezen igen fiatal reklámágot is megakasztotta fejlődésében. A háború után kezdődött a keresés új formák után, azonban egységes stílus kialakulásáról szó sem lehetett. A tiszta tipográfiával megoldott hirdetésekhez kapcsolódtak az autotípiák (leggyakrabban árureprodukció) tipográfiai kombinált hirdetések, majd a rajz és tipográfia kombinációja és magazinokban a fotóhirdetés következett. Igen nagy helyet foglalnak el az írott (rajzolt) szövegű hirdetések, míg Amerika a háború éveitől kialakult igen érdekes és egyéni hirdetésformájával nagy hatást gyakorolt és gyakorol ma is az európai újság-reklám kifejlődésére.

Igen nagy fogyatékosága az újsághirdetésnek, hogy hatását nem fejtheti ki mindenkor teljesen. A legritkább esetben kerülnek jobb hirdetések a szövegoldalra, oly módon, hogy más hirdetések hatáskonkurrenciája nélkül a szöveg mellett teljes hatásukban érvényesülhessenek. Leggyakrabban egymás hegyénhátán kerülnek rendezetlen oldalakon közlésre és ily módon egymás hatását lerontják. A hirdetések nagy szaporulatával nem tartott lépést a napilapok tipográfiai megoldása, melyek egyáltalán nem gondolkodnak oly tipográfiai

**KARÁCSONYRA
DÜGŐ
DANI
KÖNYVEIT
A
GYEREKEKNEK
DANTE
KIADÁS**

Kner Albert

Károly német császárhoz, küldene neki szakembereket, amely kérésnek ez utóbbi eleget is tett, amennyiben 120 szakembert küldött a cárnak, akiket azonban útközben Livlandban fogtak. Iván cár ekkor 1550-ben a dán királyhoz, III. Krisztiánhoz fordult ugyane kéréssel, aki el is küldötte hozzá Missenheim nyomdászát. Ez azonban csak úgy volt hajlandó a Bibliát s egyéb könyveket szláv nyelvre lefordítani, ha Iván cár áttér a lutheránus vallásra. Ezt azonban Moszkvában megütközéssel utasították vissza s Missenheimnek pedig menekülnie kellett onnan. Iván cár 1553-ban elrendelte az első könyvnyomtatóműhely felállítását. Az építkezés és a nyomda berendezése 10 évig tartott. A produktív munka csak 1563-ban indulhatott meg. Az első munkát Fedoroff Iván 1563 április 19-én kezdte el és 1564 március 1-én fejezte be. Az első orosz könyvnyomtatónak ez az első munkája, „Az apostolok”, 267 lapból (534 oldal) áll. Egy oldal 25 sort és egy sor 36 betűt tartalmaz, cirill írással, két színben nyomva: feketével és vörössel. A papírt és a festéket Hollandiából hozták. „Az apostolok” c. munka elejére Fedoroff egy fametszetet illesztett be, amely Lukács evangelistát ábrázolja. Ezt a fametszetet későbbben még több más munkájánál alkalmazta. Igen érdekes, hogy már az első kiadásnál nem alkalmazott választójeleket — tisztán esztétikai okokból —, amit ma valami „újszerűnek” tartanak. Az, hogy az első orosz nyomdatermékeknel a német, avagy az olasz befolyás volt túlsúlyban, az nem is olyan fontos. Tény az, hogy az első orosz könyvnyomtató Fedoroff Iván volt, aki — a történelem tanúsága szerint — értett a betűmetszéshez, matricakészítéshez és betűöntéshez, csak úgy, mint a szedéshez és nyomtatáshoz.

Fedoroff Iván 1520 körül született a Kaluga tartomány egy kis falujában. Hogy hol töltötte el ifjúságát, nem ismeretes. Röviddel az „Apostolok” kiadása után Fedoroff ugyanabban a nyomdában nyomott egy templomi imakönyvet, két kiadásban, 172 lapnyi terjedelemben, ugyanazon betűkkel, mint az „Apostolok”-at nyomtatta, csak más záródszékkel stb. Az egyetlen példány, ami fennmaradt, a brüsszeli királyi könyvtárban található.

A könyvnyomtatás azonban a barátokban és könyvrókkban (ez utóbbiak a barátokból kerültek ki) ádáz ellenségekre talált. Valószínűleg azért, mert

Csabai-Ékes Lajos

vagy oldalfelosztási megoldáson, mely a hirdetések egyéni hatását biztosítaná. Ez annál csodálatosabb, mert a napilapok fő jövedelmi forrása ma vitán felül a hirdetés és a hirdetés hatásának fokozása fokozza annak eredményét, mi újabb fokozott hirdetésre vezethet.

Módszere

A mai hirdetés önálló tudomány. Ága a reklámnak, mely az elmúlt tíz esztendő alatt nagyobb fejlődésen ment át, mint kezdetétől 1920-ig, mely időpontig elvéve akadtak szisztematikus reklámhadjáratok, azonban az eszközök sokféleségével, a felhasználás módzataival, a hatás hozzávetőleges meghatározásával távolról sem voltak tisztában.

A mai reklám és így a hirdetés is aszerint más és más, mit hirdet és kihez szól hirdetése. Egy márkás cikk más szempontokat tart szem előtt, mint egy újonnan induló ismeretlen áru, más szöveggel dolgozhat egy automobilgyár, mint az egyszerűbb, kisebb intelligenciájú vevőközönségű mosópor.

A mai hirdetés nemcsak egyes cikkek propagálója, hanem egyben a kultúra propagálója is. A nagy tápértékű élelmicikkek, a higiénia fontos eszközei (szappan, fogkrém) a nagy hirdetési hadjáratok nélkül távolról sem terjedtek volna el ily nagy mértékben. A hirdetés erejének egyik kétségtelen bizonyí-

FÉRJHEZ MEGY AZ ALBUS PANNA

Esküdjén is azt vallja:
„Holtomiglan-holtodiglan
Legjobb csak az ALBUS-SZAPPAN”

ÚJ HAZASPAROKNAL a még csak először használt fehérnemű és ágynemű első kimosása nagy gondot okoz. Nagyon fontos, hogy a fehérnemű már az első alkalommal is oly mosószerezettel legyen tisztítva, amely a drága fehérneműek anyagát szövését, szálait nem támadja meg. E célra évtizedek óta felülmúlhatatlan szer az

ALBUS SZAPPAN

Csabai-Ékes Lajos

téka az angol állam hatalmas hirdetési hadjárata a kenyérfogyasztás fokozására, az olasz kormány hirdetési hadjárata a mag-nap érdekében (többtermelés) és a német kormány hirdetési hadjárata a belföldi roszból készíthető rozskenyérfogyasztás fokozására.

Áttérve a hirdetés speciális módszereire, nézzük meg már most, mely kérdésekkel kell a hirdetőnek tisztában lennie.

A hirdetőnek tudnia kell, mely vásárlórétegre számíthat cikke. Ha ezt megállapította, a minden országban összeállított újságkatalógus alapján megállapítja, mely lapok jöhetnek e cikk eredményes propagálásánál tekintetbe. Elsősorban a napilapokat veszi sorra. Külföldön, főleg Németországban igen erős mozgalom folyik a lapok példányszámának közjegyzőileg hitelesített

a könyvörök legnagyobb konkurensüket látták benne. Ezért a könyvnyomtatókat istenteleneknek és eretnekeknek kiáltották ki s a sötét intrikák a legmagasabb fórumokig, a metropolitákig jutottak el, akiknél igen kedvező talajra találtak. Makarij metropolita ugyanaz, aki kezdetben isteni sugallatnak tartotta a nyomtatóműhely felállítását, most az intrikák erősbödésével kijelentette, hogyha a nagy tömegek könyvekhez jutnak és az olvasás elterjed, úgy a cár többé nem fogja abszolút uralmát fenntarthatni. Erre egy éjszaka felgyújtották a nyomtatóműhelyt. Fedoroffnak és Ustislaweznak csak néhány klisé t sikerült kimentenie, amelyekkel külföldre menekültek. Az akkori oroszországi viszonyokról tudósít az 1588—89-ig Moszkvában élő angol követ, Giles Fletcher, akinek a könyve egészen 1905-ig ki volt tiltva Oroszországból. Ő megírja, hogy a nyomda felgyújtását a főpapok áldása kísérte. Ugyanerről tudósítanak Fedoroff későbbi külföldi kiadványainak utószavai is. Ustislawez később Litvániaiban telepedett meg, ahol Hetman Ohodewitznél Labludowoban szíves fogadtatásra találtak. Megbízatást kaptak egy nyomda felállítására. Fedoroff itt kihozta az Evangéliumot, egy 407 lapból, 814 oldalból álló kiadásban. Ugyanazt az frást és ornamentekeket alkalmazta, mint a moszkvai „Apostolok” kiadásánál. Ügylátszik, mégis meg tudta a legtöbb klisé t menteni. Az Evangélium nyomása 1568 július 8-tól 1569 március 17-ig tartott. Ennek befejeztével Ustislawez elvált kollégájától, mert meghívást kapott Vlnába, ahol K. és L. Mamonitsch cégnek kellett egy nyomtató műhelyt felállítania. 1575-ben innen elbocsátották s azután nyoma veszett. 1570-ben Fedoroff Labludowoban kiadta a zoltárokat imakönyvvel, azután feladták a nyomdát. Chodkewicz Fedoroffot munkájáért birtokkal ajándékozta meg. Fedoroff azonban nem akarta hátralevő éveit nyugalomban leélni, hanem egész életét a kultúra — mint ő nevezte „istenkultúra” — terjesztésének szolgálatába akarta állítani. Fedoroff Galiciába vándorolt ki. Lembergben sokáig hiába keresett financiális segítséget egy nyomda felállításához, végül is sikerült neki gyűjtés útján az összeget összehoznia, úgyhogy 1573 február 25-én megkezdte munkásságát. 1574 február 15-ig újból kiadta a moszkvai „Apostolokat”, ugyanazon betűkkel, mint Moszkvában. E kiadáshoz fűzött utószóban sok mindent elmond elmúlt életéből.

NAGY ÖRÖMMEL JÖNNEK HAZA

Ebből megtudjuk, hogy fia, Iván, akinek foglalkozása könyvkötő volt, mindenhová elkísérte vándorlásában. Lembergben nem ment neki jól. Adósságokba keveredett, elzálogosította műhelyét és elvándorolt. Így került Volhyniába, Ostrogba, Konstantin herceghez, aki számára ismét felállított egy nyomdát, ahol új betűkkel kinyomtatta az Új Testamentumot és a zsoltárokat, 494 lapon, 988 oldalon, két színben. Itt adta ki a híres ostrogi bibliát. Ehhez különböző betűgrádust alkalmazott. Ez a biblia 628 lapot, 1256 oldalt tartalmaz, kompressz-szedés, két hasábon. Ez az akkori szláv kiadások legszebbike volt, amely minden tekintetben konkurálhatott a nyugateurópai kiadványokkal. Ez a biblia Fedoroff utolsó munkája volt. 1581-ben ezt a helyet is el kellett hagynia s ismét Lembergben bukkant fel. Itt hitelezői folyton szorították, 1400 rubel adóssága miatt nyomdája egy hitelező tulajdonába ment át s így többé nem lehetett üzembhelyezni. Ő maga a legnagyobb nélkülözésben élt s halt meg Lemberg egy külvárosában, 1583 december 5-én. Földi maradványait St. Onufrius-kolostorban, Lemberg mellett helyezték örök nyugalomra. Néhány év elmúltával azonban a sírokat eltávolították s a köveket a templom padlózatának kövezésére használták fel, Fedoroff sírkövét feltűnő helyen helyezték el s lábtörésre használták, majd bizonyos idő elmúltával teljesen megsemmisítették.

A kis Panna meg az anyja.
Tudja a kis Panna már rég,
Albusszal a mosás játék.

A betű formái Dürertől Cassandre-ig

Történelmi visszpillantás az Antiqua betűre manapság igen hálás feladat, minthogy a betűprobléma megint egyszer nagyon aktuális.

A renaissance a 15-dik és 16-dik században nemcsak az építészetre, művészetekre és tudományra hatott újjáélesztőleg — a betű is új formát kapott. Mintául a régi római építészeti maradványok feliratainak betűi szolgáltak. Ennek a betűtípusnak az újjáformázása az akkori idők legnagyobb művészeit egészen különös megoldásokra inspirálta. Ez a beható tanulmányozás az antik világ betűjének továbbfejlesztésére vezetett. Az eredményeket különböző művekben és konstrukciós rajzokban fektették le úgy, hogy ezek megmaradtak az utókor számára. Egyike a legelsőeknek azon művészek közül, akik ezzel a kérdéssel fog-

NEM DRAGA AZ ALBUS SZAPPAN, noha a legfinomabb tengerentúli anyagokból készül, mert sokkal kiadósabb, mint a többi úgynevezett „olcsó szappan”. A gondos háziasszony már régen tudja, hogy az ALBUS SZAPPANOKKAL mennyivel több ruhát lehet kimosni és ami a legfontosabb: az eredmény tisztára mosott, jó illatú s jól gondozott fehérnemű. Valóságos szállóigévé vált:

Tányérodba tyúkot, kappant, nagymosáshoz

ALBUS SZAPPAN-t

Csabai-Ékes Lajos

megállapítására és ennek közzétételére, úgy a hirdető védelmére, mint a nem mindig korrekt lapkonkurrencia megállítására. A lapok kiválasztásánál igen fontos szerepet tölt be annak példányszáma. Hasonlóan fontos az előfizetők tagoltsága. Külföldi napilapok pontos statisztikát vezetnek arról, mely rétegek-ből rekrutálódnak előfizetőtáboruk. Ez természetesen nem minden, mert a példányonként vásárlókat ezen szempontból ellenőrizni nem lehet, de különösen reggeli napilapoknál igen fontos bázis a hirdető szempontjából. A napilapok mellett hetilapok és főként szaklapok jönnek hirdetési szempontból tekintetbe. Más a hirdetés technikája, szövege és formája, ha a napi- vagy hetilap vegyes közönségéhez szól, mint hogyha egy szaklap speciálisan szelektált közönségéhez intézzük.

CSEM

HAL-

lattanul nagy a különbség, ha kemény børsarkon vagy ruganyos PALMA kaucsuk-sarkon jár. A legkeményebb kövezeten is kellemesen ruganyosak a léptelink PALMA kaucsuksarkon.

Csemiczy Tihamér

Igen fontos szempont a hirdetés megalkotásánál, hogy önállóan jelenik-e meg, vagy mint egy reklámkampány szerves része, uccai reklám, vetítés, villamos-reklám, stb. kapcsán.

A hirdetés most már célzata szerint a legkülönfélébb lehet.

Legnagyobb érdeklődésre természetesen az állandó hirdetők tarthatnak számot, miután azok a legrendszeresebben építik fel hirdetési hadjárataikat és a legtöbb változatosságot ezen hirdetésekben lehetjük fel.

Eszközei

A hirdetés eszközei a legkülönfélébbek.

A hirdetés legegyszerűbb eszközének a nyomdász rendelkezésére álló betű tekinthető.

Kisebb, főként vidéki nyomdák, a rendelkezésre álló mindennapi betűanyagból szedik a hirdetést, míg nagy nyomdák, főként napilapokat előállítók, leg-

Csemiczy Tihamér: Rádióhirdetés-sorozat rajzai

lalkoztak: Leonardo da Vinci volt. Mint-hogy ő sokat foglalkozott építészettel, az ő általa rajzolt betűk építészeti vázlatok szerint készültek. 1480 körül a vezető művészeknek és tudósoknak egész sora foglalkozott betűproblémákkal. A legismertebb Luca Pacioli ábécéje 1509-ből. Pacioli betűi egységesen felépítettek. Igen hasonlítanak a régi rómaiak betűire, különösen a római Traján-oszlop (Kr. u. 114) alapzatán lévő felirat betűire. Mindazonáltal ezen az ábécén érezhető, hogy minden egyes betűjén külön dolgoztak s így egy ábécét teremtettek, mint annakelőtte még senki sem. E munka után a hasonló dolgozatoknak egész sora jelent még meg Itáliában. Itálián kívül csak kettő érdemes említésre: Dürer: „Underweysung der Messung mit dem Zirkel und richtsheint“ c. munkája (1525) és a francia Geoffroy Tory munkája. Ha Dürer és Pacioli ábécéjét összehasonlítjuk, úgy igen nagy hasonlatosságot fedezhetünk fel. Feltehető, hogy Dürer ismerte Pacioli betűit. Egy igen finom különbség mégis fellelhető a két munkában. Dürer írása már nem mutatja a római kőbe vésett betűk lapidáris vonásait, ami Paciolinál még megvan. Úgy Pacioli, mint Dürer egy négyszögbe konstruálták betűiket. Dürer betűi valamivel dekoratívabban. Geoffroy Tory betűi is igen érdekesek, itt is ugyanúgy, mint Dürernél, a tíz részre osztott négyzet és a kör a négyszögben képezi a konstrukció alapját.

Az első könyvnyomtatók és a 18-dik század végéig a többi könyvnyomtatók betűi a régi formákat mutatják kis eltéréssel, a szélességi és vastagsági arányt illetően az alap- és hajszálvonal között. A csíkozásnál a kereksegek ellaposítása állott be lassanként. A 18. század végének legismertebb betűalkotói Didot és Bodoni élesen húzták meg a csíkozásokat. Zavarólag hatnak ennél az írásnál a még vékonyabb hajszálvonalak. Egészen 1820-ig ezek a betűk jelentették a legnagyobb eredményt az írásban. Az egész 19-dik század a már addig megalkotott betűformákból élt és semmi újat nem hozott.

1900 körül megjelenik két betűtípus, amelyek valami újat hoznak. Ezek voltak az Eckmann- és a Behrens-betűk. Az Eckmann betűtípus kimondottan ecsetbetű, azaz rajzolt betű volt s így nem felelt meg a könyvnyomás követelményeinek. A Behrens típusú betű építészeti volt megkonstruálva s így értékesebb volt a tipográfia számára. Mind

a két betűnek, de különösen az Eckmann-típusúnak megvolt az az előnye, hogy harmonikusan illesztette egymás mellé a kis- és nagybetűket. Ezek a típusok semmiféle történelmi mintához nem hasonlítottak. Minthogy azonban a festőiséget hangsúlyozták, a technika fejlődésével természetesen alkalmatlanoknak bizonyultak.

Körülbelül 25 évvel később megjelenik Paul Renner „Futura” típusa, amely teljes harmoniára törekszik.

Csíkozások, amelyet idáig egyik típus minden további nélkül átvett a másiktól, itt teljesen elesnek. Bár a 19. század groteszk típusai sem alkalmazták ezt, azért mégis óriási a mai és akkori groteszk között a különbség. A „Futura” minden eddig ismert betűvel ellentétben, optikailag egyforma vastagságú vonallal van kiképezve, amelynek dekoratív hatása kiváló és elsőrendű.

A régi írott betűnek még néhány jellemzőjét mutatja. Az időszerű betűtípus elérése csak úgy lehetséges, ha sikerül teljesen felszabadulnunk az írott betű hatása alól. Az írott betű a régi római vésett betűből keletkezett, századokon át tartó fejlődéssel. A mai betűtípushoz való rokonsága, az elűt technikai kivétel miatt már fel sem ismerhető. A középkori írott betű továbbfejlesztése talán kedvezőbb eredményt hozott volna.

A könyvnyomtatás feltalálása azonban félbeszakította az írott betű fejlődését. Csak össze kell hasonlítanunk a 800-as esztendő betűtípusát az 1460-as esztendőével. Az összehasonlítás, a forma változása mellett, határozott fejlődést mutat. 1450-től máig alig tapasztalunk fejlődést. A merev típusok és az egész 100 évvel ezelőttig nehézkes előállítás megakadályozták a betűtípusok fejlődését. A könyvnyomtatás és az írógép degenerálta az írott írást.

Az új betűtípus keresése minden nehézség ellenére ismét fellángolt. Újak az ú. n. „néző típusok”, ellentétben az olvasó típusokkal. A Renner-féle „Futura Black” új utakat mutat. A történelmi formák már csak a külső vonalakban ismerhetők fel. Még szélsőségesebb úton jár a francia Cassandre „Bifur” betűje, sajnos, azonban praktikus szempontból ez semmivel sem múlja felül a régi római betűtípust. Mint néző, vagyis tekintetfogyó írás nem téveszti el hatását, de mint olvasó írás nem számíthat sikerre, mert komplikált.

EB-

ben nem csalódik. Így szól Önhöz minden cipész, ha PALMA kaucsuksarkot veret a cipőjére. A cipész érti a dolgát, a cipésznek hihet.

Csemiczky Tihamér

nagyobb részét rendelkeznek egyikével-másikával azon betűknek, melyeket a hirdetések fontossága és jelentősége ismeretében a betűöntődék a hirdetések fősorai részére különlegesen készítettek. Ezek az ú. n. Blickfang betűk gazdaságos felhasználás mellett igen jelentékeny mértékben tudják a hirdetés hatását fokozni, azonban a groteszk betűk kövér és speciális típusai (Zeppelin, stb.) szintén kiválóan alkalmasak hirdetések szedésére. A változatosságot igen sikerülten biztosítja az újabban piacra került írott (rajzolt) betű is. (Signal.) Hirdetés szedésénél a vezérlő szempont az egyszerűség. Nem szabad a napilapok türelmetlen, mindenkor siető olvasójának türelmét rébuszokkal próbára tenni. A hirdetés lényegével ragadja meg az olvasó figyelmét, rögzítse meg emlékezetébe a hirdetett cikket és ha ezt sikerrel végzi el, úgy teljes mértékben eleget tett céljának.

A második igen gyakori hirdetésforma a rajz és betű kombinációja. Az ilyen hirdetéseknel a hatás igen lényeges alapfeltétele a grafikus és

Csemiczky Tihamér: Rádióhirdetés-sorozat rajzai

Arsène Supin

Bortnyik Sándor

A lipcsei Spamersche Buchdruckerei organizációs tervezete

Németországban kerekén 10.000 nyomda van üzemben. Túlnyomórészt kis- és középnyomdaüzemek. Egy nyomdának, amely a főnökön kívül egy tanuló, 2 segédet és gépmunkásnőt foglalkoztat, nincs szüksége tervszerű organizációra, mert itt a főnök mindennap tudja, hogy mi történik üzemében. Tudja, hogy minden időben hogyan áll a munka, ismeri a munkatársak feladatát és a mindenkorai körülményeknek megfelelően legjobb belátása szerint rendelkezik. Amikor ezt teszi, már egy kis organizációs munkát végez. Mert a legkisebb méretű üzemben is megérik, hogy vezetője jó vagy rossz organizátor-e.

Egy kis nyomdaüzem organizációja természetesen lényegesen különbözik a közép- és nagyüzem organizációjától. Egy kis könyvnyomda organizációs rendelkezései legeisősorban az általános üzletmenetnek (amelyet bizonyos szabályokból állapítanak meg) megfelelőek. A posta átnézésének mindenekelőtt az érdeklődések és megbízások pontos elintézésének, a korrektúrák szétküldésének, a kész nyomtatványok expedíciójának, pénztárkezelésnek, könyvvezetésnek stb. bizonyos tervszerűséggel kell történnie. Mindez egy organizációs szisztémát kíván.

A nagyüzemmel szemben a kisnyomda azt az előnyt élvezzi, hogy nem kell mindig szorosan alkalmazkodnia az organizációs előírásokhoz. Mikor ezt állítjuk, akkor különösen egy üzemágnak előre nem látott, rendkívüli megterhelésére gondolunk, amely igen gyakori. Ha úgy adódik, hogy a szedőosztálynak több dolga van, mint a nyomdának, akkor az üzem minden erejét a szedés-munka elvégzésére fordítja. Pl. egy nagy számban megjelenő prospektust bizonyos határidőre teljesen el kell készíteni s a könyvkötési munkálatok még hátra vannak, úgy a nyomda összes munkaerői fűzési, hajtogatósi és csomagoló munkát fognak végezni, hogy a nyomdatermék a kívánt időre elkészüljön. Hiszen organizáció, a szónak mélyebb értelmében egyszersmind mozgást, ruganyosságot, az üzem napi követelményeihez való ügyes alkalmazkodást jelent.

A nyomdaipar ma mindinkább abba a hibába esik, hogy túlorganizálja az üzemeket. Az organizáció sohasem lehet cél, mindig csak eszköz a cél elérésére. Ha egy kisnyomda irodájának falán ott lóg az organizációs tervezet, amely az üzem kisszámú osztályát nagy körülményességgel tünteti fel, úgy eszembe jut Fordnak az a kijelentése,

hogy a német üzemekben túlsókat organizálnak és igazgatnak, holott azért vannak itti, hogy termeljenek. A kisnyomda organizációja tulajdonképpen a rend. Így nem árt, ha a kisnyomdában is számozzák a szedőszekrényeket, úgyszintén a gépeket. Rendszeret és érzék meglátszik a betűszekrényeken, a klisépolcokon, a gépek tisztaságán, az üzleti könyvek vezetésén stb. Különösen ügyelni kell a vevők kartotékjára, mert a rendszeresen vezetett vevőkartoték a leghathatósabb eszköz a vevőszerzésben (Werbung), amelyre a kisnyomdának éppen olyan szüksége van, mint a nagyüzemnek.

A vevőkartotékból megállapítható, hogy ez vagy az a vevő mikor rendelt utoljára nyomtatványt, hogy mennyire lehet az illetőt nyomtatványmintákkal, körlevelekkel vagy személyes látogatással „megdolgozni”, vagyis rendelkezésre bírni. A kisnyomda rentabilitásának kérdése is megoldható helyes organizációs intézkedésekkel. Az ilyen értelemben vett organizáció tervszerűen kiépített kereskedelemmé szélesíthető ki, amelyre a nagyüzemnek is sülyt kell fektetnie.

A középüzem kell, hogy kiépítsen magának egy organizációs tervezetet. Ha olyan nyomdáról van szó, amely speciálisan, pl. formulárakat nyom, úgy a tervezet felállítása nem okoz nehézségeket. A speciál nyomdánál a legjobban érvényre juthatnak az egységesítés (tipizálás) és leegyszerűsítés elvei, amelyek oly sok hívet számlálnak a mostani háborúutáni időkben. Az organizációs tervezet itt szervelesen nő ki a munkametódusokból.

A német középnyomdák legtöbbször azonban a legkülönbözőbb nyomdai munkákkal foglalkoznak. Legfőként a napisajtó termékeit nyomják, de ugyanakkor egy másik osztály folyóiratokat, megint másik ipari nyomtatványokat vagy akcidensnyomtatványokat, még ezekhez jön a könyvkötészet. A legfontosabb kérdés, amelyre a vegyesüzem organizátorának felelnie kell ez: minden munkának kell-e egy külön osztály, külön organizációval vagy egyesíteni kell-e a különböző ágakat egy egységes egészé? Általános érvényű szabály erre nncs. A régi stratégiai elv: külön, vagyis elválasztva masírozni és együttes erővel támadni, itt is sokszor jól beválik.

Technikailag és kereskedelmileg a legjobb, ha az organizációs tervezet a különböző munkaágakat különböző osztályokra osztja. Ha az újságnyomás nagyobb kiterjedést vett, úgy végül is egy arra alkalmas tényezőt állítanak az élére, ugyanez áll az akcidens-osztályról, a nyomó-osztályról, a könyvkötészettről. Az ilymódon önállóan vezetett üzemágak megkönnyítik a diszponálást

Bortnyik Sándor

nyomdász kellő együttműködése. A hirdetés szempontjai szerint lehet a rajz a szöveg illusztrációja, lehet a szöveg a rajz kísérője, de ennek formai megjelenésében nem szabad kifejezésre jutni. A szöveg és rajz összekomponáltsága a kettő tér- és hatásarányától függetlenül kell, hogy megoldott és tökéletes legyen, mert a toldott-foldott szedésű rajzos hirdetéseknel visszataszítóbb és gyatrább hatású hirdetést nem igen találni.

A harmadik hirdetésforma a rajz.

A tisztán rajzmegoldású hirdetések hatásának grafikai problémáján túl mindenkor legfontosabb előfeltétele a rajzolóművész primér sokszorosítótechnikai ismerete. A hirdetésrajz, ha napilap részére készül, kell, hogy oly módon rajzoltassék, hogy fototípiai klisével legyen sokszorosítható. Élszomorítóbb látványt, mint ezeket a félmegoldású, technikai hozzáértés nélkül készült rajzokat, elképzelni sem lehet.

A napisajtó rotációs papírjára nyomott hirdetések módozata ezzel a három eszközzel kimerült.

A hetilapok simított papírjukkal további lehetőségeket is nyújtanak.

Ezenkívül fentiekben túl még leggyakrabban használatos hirdetési mód a fotográfia.

A fotográfia az utóbbi években mind nagyobb és nagyobb teret hódított és a régen használatos „objektív” árut vagy tárgyat száraz fotográfiában való ábrázolásán a hirdetésben nagyobbbrészt túl jutott és fotomontázs, valamint fototipográfiai kombinációban sok érdekeset, frisset és újszerűt produkál.

Természetesen a simított papír nyújtotta lehetőségek közé tartozik az oly rajzok felhasználása hirdetéseknel, melyek csak autotípiában reprodukálhatók s melyek itt azután teljes mértékben érvényesülnek.

De túl a hirdetés technikai eszközein, a szedő, grafikus, fotográfus, reklámiroda nem állhat meg a hirdetés eddigi formájánál, a hatás mai fokánál. A hirdetés egyik legfiatalabb ága a nyomdailag sokszorosított reklámnak és ha a sajtó hallatlan fejlődését, elaszticitását, frissességét figyeljük, csodálkozással kell regisztrálnunk azt a ténytet, hogy igen kevés kivétellel primitív, ötlettelen, nagyobb hatásra kevésbé számítható hirdetés lát a magyar lapokban napvilágot. A bátorság, úttörés a hirdetés terén leginkább helyén való és érthetetlen, hogy az izléses hatáskeltés ezer ötletétől, effektusától a magyar hirdetőik miért zárkoznak ennyire mereven el.

Rosner Károly

Kmetty János

Fotós hirdetések!

A mai kor emberének legkarakterisztikusabb ismertető jege a fásultság és a bizalmatlanság. Fásult, mert az élet hajszája és a rázúduló impressziók agyának frissességét eltompítják, bizalmatlan, mert hiszékenységét kihasználták és ideáljaiban csalódott. A civilizáció mindent elsöprő áradata természetsszerűleg sok szennyet is hozott magával és ez a szenny fertőzte meg a naiv, jóindulatú, lelkesedni tudó emberiséget. A nyomtatott betű, a kultúra leghatékonyabb terjesztője, nem kis mértékben járult a keserű csalódottság előidézéséhez. Az ujság, a napisajtó megszületése pedig egyenesen megdöntött minden bizalmat és hitet. Az egyedüli vígasztaló ebben a lehangelő atmoszférában az,

a munka elosztásánál, a rá való felvigyáznál és az elkészítésénél. Egy szóval megkönnyítik az üzem ellenőrzését. Az ellenőrzésből adódik a lehetőség, az üzemet úgy vezetni, hogy az rentábilis legyen. Ha a rentabilitás kívánivalót hagy hátra, vagy ha a nyomda veszteséggel dolgozik, úgy a jól organizált üzem mindig abban a helyzetben van, hogy hatékony ellenintézkedéseket tehessen. Mert hiszen az organizáció előnye éppen abból áll, hogy az üzem tulajdonosa és vezetője mindig tisztában van, az tisztán lát az üzemben. A középüzem organizációja közelebb hoz minket a nagyüzeméhez. Itt adjuk a legnagyobb német nyomda, a lipcsei „Spamersche Buchdruckerei” organizációs tervezetét, amelynek ismertetése a „Musterbetreibe deutsches Wirtschaft” a német ipar mintáüzemei) c. sorozatban (Verlag S. Hirzel, Berlin) jelent meg. A könyv szerzője Wilhelm Eule ismerteti, a Spamersche Buchdruckerei üzemét, organizációját és történetét. Az organizációs tervezethez a szerző a következőket fűzi: A könyvnyomtatás elterjedésével és a technikai találmányok értékesítésével megnagyobbodott a nyomott szó és kép alkalmazási területe. Új nyomási eljárások váltak smeretessé és kiszélesítették a nyomdász működési körét. A nyomdai nagyüzem a háború után érte el fejlődésének tetőpontját. Biológiai alaptörvény, hogy az ember növekedésével együtt jár sejtjeinek szaporodása. A Spamersche Buchdruckerei is alá volt vetve ennek a természettörvénynek. Hihetetlen nagyszámú technikai és kereskedelmi osztályának tervszerű egybefoglalása által élő organizmusként hat. Sohasem szabad elfelejtenünk, hogy a könyvnyomdai ipar saját életet él, a többi iparvállalattal szemben ő külön állatot alkot. Márkás áruk előállítás, a normalizálás, tipizálás és specializálás általános érvényű szabályai szerint történik. A folytonos munka itt helyénvaló. Nyomdánál az olyan üzemet lehet leegyszerűsíteni és normalizálni, amely csak ujságot, folyóiratot, szériakönyveket vagy szállítólevél-formulárakat nyom. Itt a papír, a betűk, a formátum és a példányszám csak kevés változásnak van alávetve. Szedő, nyomdász stb. speciális munkásokká fejlődnek, amelyekkel az egész nyomda organizmusa, mint állandó tényezőkkel számol. Ha azután a könyvnyomdai üzem növekedésével növekszik a munkák (megrendelések) sokfélesége, úgy nagy nehézségek állnak elő. Nem a szabály, hanem a kivétel az irányadó a S. B.nél. Egyes osztályok kereskedelmi és ipari cégeknek, valamint kiadóknak dolgoznak, amelyeknek folyóiratai, katalógusa, könyvek stb., bár mindig visszatérő

közös jellemzőket mutatnak fel, de azért itt is változik a feladat, minden újabb kiadványnál. A dolgok természete hozza magával, mert hiszen egy fürdőplakátot, egy tudományos munkát, egy jubiláris gépgyár kiadványát, egy verseskötetet, egy offsetprospektust, vagy egy könyvnyomdai katalógust, vagy akár egy mély-, offset- és könyvnyomást kombináló monográfiát mind, mind más és más technikai és művészi szempontok szerint kell elkészíteni. Éppen ezt a laikusokat zavarba hozó sokféle kereskedői, ipari, művészi és gépi (mechanikai) tevékenységet kell egy tervszerűen organizált, egységes üzemé egyesíteni. Messzemenő munkamegosztás és a speciális osztályok összekapcsolása egy egységesen organizált egészé, — ezen szempontoknak megfelelőleg osztották az üzemet (Spamersch Buchdruckereit) kereskedelmi és technikai részre.

Ha gondolatban képet akarunk magunknak alkotni a könyvnyomtatóművészet termékeinek összességéről, akkor ez a kép olyannak tűnik fel előttünk, mint egy hatalmas, a világmindenségen nyugvó épület, amelyen az emberiség szakadatlanul dolgozik s amelynek bámulatos homlokzata a jövő sűrű ködébe vész.

Hugo Victor

MODIANO

Szőnyi István

hogy mind kisebb lesz a hiszékenyek tábora. Mind jobban szűkül a jámborok tömege: ma már kevesen vannak, akik az olcsó néplapok címlapján díszelgő, a tokiói földrengés másnapján megjelenő „eredeti helyszíni” rajzot készpénznek veszik. Lesújtó ítéletnek mégis egészen helye, hisz a lap célja legelsősorban mégis csak az, hogy érdekeset, szenzációsat adjon a 10 vagy 20 fillérért, nincs más szándéka az olvasóval, mint hogy a számára szükséges és érdeklélő hírek mellett szórakoztassa. Az olvasó szerepe tisztára passzív. Az olvasás fizikai ténye is ezt bizonyítja: asztalnál vagy villamoson ülve, szabadban vagy ágyban fekvé történik a közlendők tudomásulvétele. Az olvasó és az újság kapcsolata ezzel be is van fejezve. Az olvasónak szabad minden olvasmányát elfelednie és semmi aktivitást nem kíván tőle szívéhez nőtt lapja. Van azonban a nyomdafesték útján közvetített mondanivalónak egy fajtája, amely nem elégszik meg az egyszerű tudomásulvétellel, hanem a határozott igénnyel fordul az olvasóhoz, hogy most pedig tessék kilépni a kényelmes és semmi kötelezettséggel nem járó passzivitásból, tessék jól agyába vésné és megszívlelné az olvasottakat és látottakat, tessék aktivitásba vetni

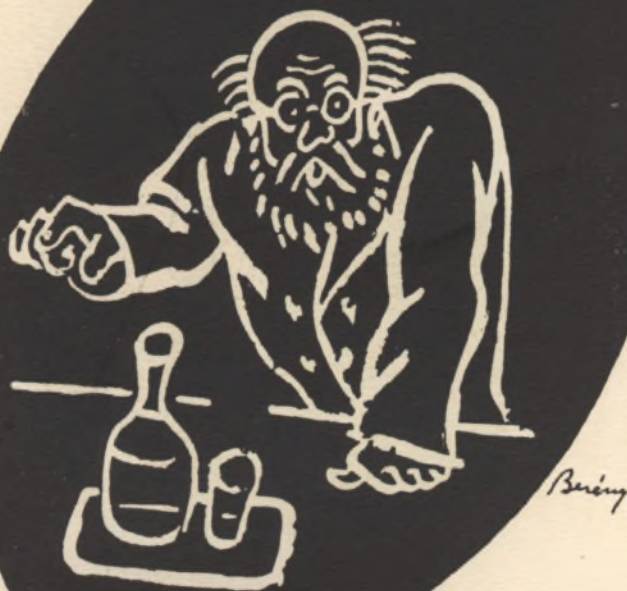
MODIANO

Molnár C. Pál

URAIM –

VAN ROSSZ

DOHÁNY IS,

DE CSAK JÓ

modiano

LÉTEZIK!

Berény Róbert

magát! Ez a követelődés és buldogg-szívóssággal hozzánk szegődő, fantáziánkat foglalkoztató és cselekvésre kényszerítő valami a jó reklám! A jó reklám a befolyásolás művészete. Vagy nem művészet-e szikkadt agyból, a gondolatok renyhességéből a kíváncsiság és érdeklődés szikráit kicsiholni?

Az iparos és kereskedő nem elégedhetik meg azzal, hogy áruját előállítsa és várja, amíg vevő akad rá. Az első reklám célja is már az volt, hogy a vásárló közönség figyelmét felhívja az árura és a beszerzési forrásra. A konkurrencia megszületésével (ami természetszerűleg egybe kellett hogy essék a reklám megszületésével) már a saját árujának a másokéval szemben való előnyeire akar meggyőző erővel rámutatni.

A 16. század magyar naptárai

A bibliográfiai kutatás mindig több és több anyagot hord össze abból a könyvkincsből, amelyet a régi idők könyvnyomtatói vagy írói a nép okulására, a közműveltség hasznárá kiadtak. Nehéz ez a munka, az bizonyos, mert hiszen sokszor évtizedek mulnak el, míg a régi, felfedezett könyvkincsek mellé egy újabb adattal járulhatnak és ez teszi értékessé aztán az újabban felfedezett könyvet, mert ritkaságuk nyilvánvaló.

A nyomdászat bölcsőkorának templomi könyvei és a bölcsőkor utáni első század naptárai a legbecesebb könyvkincsek azon egyszerű oknál fogva, mert ezek a legbecesebbek, mert legritkábbak is és ha már egy-egy példánya e könyveknek elő is kerül, nagyon ritka eset az, hogy e példányok duplikátumát is föl lehetne találni.

Kiváltképp áll ez a naptárakra, amely könyvek tudvalevőleg csak egy évre szólók voltak és így azok megőrzése vagy fennmaradása a dolog természete szerint is ki volt zárva és ha ez nagyrítkán megtörtént, ez a bibliográfus részére valóságos örömpont és örvendetes eseményt jelent, mert olyan kincset talált, amely a ritkaságok honába tartozik.

A 16. századból az első felfedezett kalendárium 1571-ből datálódik és a címe ez: „Kalendárium. Az égnek forgássából meg ismert és el rendelt praktikaival eggyetembe es mastani Vrunck Jesus születesse vtán MDLXXI esztendőre Curreloniai Szaniszo Jacobelus mester Crakkal academianak Astrolog iudicioma szelrent. E. G. (Egyeduti Gergely) által magiarra fordetatott. (Magyarország címere.) Stalhofer Gaspar által niomatot Becsben, az felseges Romai Chaszar kegielmes engedelmebeől.”

Nyolcadrétű, ötven számozatlan levélből álló könyvecske, mely két részből áll, tudniillik naptári és asztrológiai jóslatokból.

A második rész külön címlapja után következik a magyar kiadó, Egyeduti Gergely ajánlólevele pártfogójához, Telegdi Miklós esztergomi kanonokhoz. A második Kalendárium 1572-ből való és Krakai (Krakkói) után készítette Egyeduti Gergely és Vrancsics Antal esztergomi érseknek van ajánlva. Jankovits Miklós tulajdona.

Az 1573-ből létező kalendárium Krak-

kői után, a Magyar Nemzeti Múzeum őrzetében.

Az 1579-ből létező kalendárium. Ez ez mostani M. D. LXXIX. Esztendőben történetű neminemű dolgokrul: Annak fölötté, az időnc naponkent következendő állapotyarul iratot ltelet. Irta Slovacius. Peter Craccai Astrologus, Magyarra fordította Peechi Lukach. Ez esztendőben ide mi felenc a Napba es a holdba semmi fogyatkozás nem lesz. Nyomtattatot N.-Szombatba 1579. E kalendárium kis nyolcadrétű, 46 számozatlan levélből áll és a Magyar Nemzeti Múzeum őrzetében van.

Az ötödik kalendárium 1580-ból ered és Regiomontanus (Königsberger [Müller]) Jánosnak Cisio nevű német munkájából van magyarra fordítva és 1580-ban Kolozsvárott, Heltai Gáspárnál nyomtatott és Jankovits Miklós tulajdona.

A Cisio nem említi, hogy melyik Heltai, az idősebbik vagy a fiatalabbik, de kétségtelen, hogy 1580-ban már csak az ifjú Heltai Gáspár kolozsvári nyomdája állt, mivel az idősebb Heltai Gáspár már 1574-ben meghalt s Regiomontanus kalendáriumának 1475–1513-ra szóló első kiadása hely és év nélkül csak 1474 vagy 1475-ben jelent meg, csak az ifjú Heltai Gáspár kolozsvári nyomdász lehetett e Cisio kiadója, illetve nyomója. És valóban így is van a dolog, mert 1592-ből is van egy Cisio ez ajánlással: Kelt Colosuarat 27. May. 1590. A végén pedig e szavak olvashatók: én is eszt az Könyveczket az Német írásból szóról szóra Magyar nyelvre fordítottam — Szabó Károly (Régi Magyar Írók Könyvtára) kétségbevonja ez 1580. évi Cisio létezését és azt állítja, hogy itt valószínűleg sajtóhiba lehet, ami ifjú Heltai Gáspárnál többször előfordul, minek következtében ő a Cisio megjelenését 1590-re teszi, mint az fentebb ez évszámmal olvasható is.

A hatodik, 16. századbéli kalendárium 1582-ből ismeretes és a címe ez: Kalendarium 1582-re. Slovacius Peter Krackai Kalendáriumá után. Nyomtatta Mantskovith Bálint (Galgóc).

E kalendárium Czobor Pál és Mártonnak van ajánlva és hogy Mantskovics Bálint Galgócon nyomta a kalendáriumot, abból is lehet következtetni, mert 1584 és 1585-ben Mantskovics Galgócon nyomott.

1583-ban jelenik meg a ludícium magyar nyelven (Slovacius Péter kalendáriumának fordítása). Bártfa. Nyomatta Gutgesell Dávid. Egyetlen példánya a Magyar Tudományos Akadémia őrzetében.

Meltner László

A napilapok és folyóiratok hirdetési anyagának tanulmányozásánál a reklám módjának két elemi formájával találkozunk: a betűvel (szöveg) és a képpel. A tipográfiai rész, a betűk ötletes elrendezésű harmóniája vagy diszharmóniája ma már önmagában nem alkalmas arra, hogy futó érdeklődésnél mélyebb hatást váltson ki. A rajzolt kép szuggesztívításában már eggyel magasabb fokot jelent, éppen mert játékos volta miatt minimális koncentrációt kíván. A kép figyelemkeltő hatása feltétlenül élesebb, mint a szövegé, ami abból is kiténik, hogy a modern csak szöveges hirdetés a képhatás felé igyekszik. Ha a szöveget a hirdetés hangjának véljük, amely hallószerveinkre hat, bizvást

SZIVARKA PAPIR

Kmetty János

mondhatjuk a képre, hogy az látószerveinkre apellál és így, fizikai törvény alapján — a fény sebesebb a hangnál! — hamarabb érzékelhető.

A bombasztikus jelzők, tartalom nélküli frázisok hamar elvették a közönség kedvét a hirdetés megbízhatóságában való fentartás nélküli hittől. Később a szöveg mellett bizonyító erővel feszítő rajzok rövid időre megnyugtatták, de csak addig, amíg rá nem jött, hogy a hirdetésben rajzolt kecses autó az üzlethelyiségben eladásra váró autóval csak abban egyezik, hogy annak is négy kereke van. A szövegben való túlzó feldicséréssel szemben eléggé edzett már a publikum, a grafikus módon ábrázolt képhez több volt a bizalma, súlyosabb lett csalódása is. A grafikus nem ragaszkodott a tárgyi hűséghez, öntudatlanul is szabadjára engedte fantáziáját, sokszor talán csak azért, mert művészi koncepciójának egy talán kevésbé hű megoldás felelt meg jobban. Könnyű volt a hirdetett iparicik vagy kereskedelmi áru látható hibáit csökkenteni vagy

A nyolcadik ismert kalendáriuma a 16. századnak: Kalendárium és az Egeknek s Tsillagoknak forgásából az Időnek naponként való Itélete, M. D. LXXXIV. Esztendőre. Magyarra fordított Slovacius Péter mesternek Krakkai Astrologusnak írásából. Nyomatta Otmar Bálint. Sándor István magyar történész ezt tartotta a legrégebbi magyar naptárnak. (Magyar Könyvesház, 10. l.) 1585-ből Sándor István említi így a kalendáriumot: 1585. Várad. Kalendárium. (Krakkai szerént Gyulai módjára.) Ez utóbbi megjegyzés valószínűleg a gyulafehérvári nyomdára vonatkozik, mint amely akkor eddig ismeretlen, híres naptárt adott ki. Ez a történetkutatók egyik csoportjának véleménye, míg e mellett elfeledik azt, hogy Gyulafehérvár 1585-ben, azaz 1566 óta török kézben volt, az pedig bizonyos és tudott dolog, hogy a török abban az időben nem tűrte a nyomdát, no meg az is bizonyos, hogy 1585-ben Gyulafehérváron nyomda nem létezett, így tehát nem jelenhetett meg ott abban az időben sem hírneves, sem hírnév nélküli kalendárium.

1592-ből ismeretes a Cisio Magyar nyelven rent szerint napoknak meg számlalasarol igazan rendeltettet. Adattatott ez melle az világ teremtéséről foguan valo röuid Chronica. (Fametszetű kép és Magyarország címere.) Nyomattott Debrecenben, 1592-ben. Nyolcadrét. Tizenhat számozatlan levél, illetve 32 oldal, nyolcoldalanként nyomva és hajtogatva. Bírja ma a késmárki evangélikus líceum. 1870-ben Pesten Szalay Zsigmond is bírta. E két példányon kívül más nem ismeretes. Hogy Szalay Zsigmond példánya merre van, azt nem lehet tudni.

1592-ből ismeretes még egy másik Cisio is. Ez Kolozsvárról való és íj. Heftai Gáspár kiadása és részleges szerkesztésében jelent meg. A címe: Cisio Magyar nyelven, és az égh írásánac és czillagoknak külömb külömb természetinac folyásából való Practica. Melyből gyermekekne születeseknek természetec, és az Napoknak miuólta megismeretne. Az az: Magyar Planétás Könyv. Invisibilia Dei perca, quae facta sunt. Intellecta, conspíruuntur. Rom. 1. vers. 20. Colosvarat. Az Könywnyomtato által Magyarrá fordítatot és vyolan ki adatot. Anno Christi 1592. Esztendőben. (Negyedré.) Hatvan számozatlan levél, illetve 120 oldal, számos fametszettel a szövegben.

„Az keresztyén olvasónac” szóló ajánlás, amelyet „az Colosuári Könyv nyom-

tató Gáspár" (ifj. Heltai Gáspár) írt, kelt „Colosuárat 27. May 1590“-ben, amiből következtetni lehet teljes joggal, hogy ez a Cisió már első kiadásban 1590-ben jelent meg és 1592-ben már második kiadásban látott napvilágot. Csakhogy ez merő feltevés, mivelhogy az 1590-iki esetleges első kiadásból eddig nem ismerünk egyetlen példányt sem. Ifj. Heltai e Cisiót, mint ő maga is mondja, németből fordította. Egyetlen példány ismeretes e Cisióból, amely az Akadémia könyvtárában van.

1593-ból ismeretes a „Judicium Magyar Nyelven, az O és Vy Kalendarium szerint Christus Vrunk születése után M. D. XVIII. esztendőre; Tenatius János M. Az Krakai fő Ocolaban rendeltetett Astrologusnak írásából Magyarra fordított Debreczenben.“ Weszprémi és Sándor István azt tartották e Judiciumról, hogy ez a második régi magyar nyelvű kalendárium. Mint már az előzőkből is látjuk, ez a feltevés hibás.

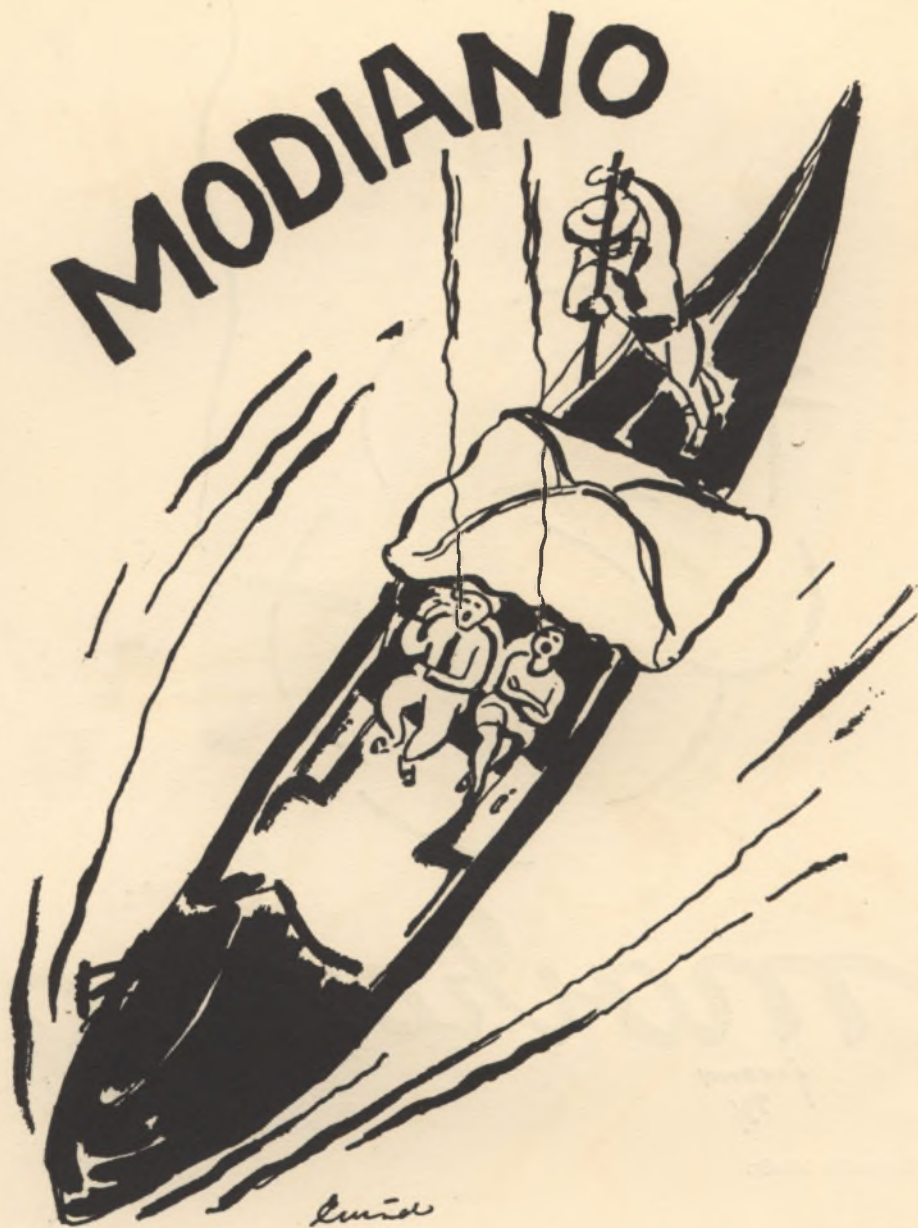
1597-ből ránk maradt a „Calendariom és ez mostani M. DXCVII. esztendőben történendő néminemű dolgokrol. Az Craccai Bernard Doctor írásából. Magyarra fordíta Peechi Lokach. Nyomt. Nagy Szombatba.“ E könyv e nemben az egyedüli és Farkas Lajos könyvtárának kincse.

1599-ből fennmaradt az „O és Vy Kalendarium. Christus Urunk születése után 1599 Esztendőre. Ujfalui Imre Debreczeni Schola Mester által irattatot és azon délre számlaltatot. Debreczenben.“ Nagy nyolcadrétű példány. E naptárból csak az első ív őriztetik az Erdélyi Múzeumban, amelyet Lugosy József ajándékozott a múzeumnak. Más példány nem ismeretes.

Ismeretlen megjelenési évre tekint vizsgálva a „Calendariom magiar nielwen. Szekei' Estvan" nyolcadrétű könyvecskéje. Címlapjának több mint kétharmadát a magyar címer foglalja el.

E kalendárium kétségtelenül Vietor Jeromos krakkói nyomdájában készült, mert a könyvecske betűi erre vallanak. Az is bizonyos, hogy a könyv megjelenése 1538-nál későbbre nem tehető, amit a könyvecske előbeszédjéből lehet határozottan megállapítani.

Székely Istvántól Krakkóban 1538-ban már két könyv jelent meg, ú. m. az első „Istenes énekek“, a második pedig „A Keresztység fundamentumáról való tanúság“, feltehető tehát, hogy e fenti és gyermekeknek szóló örökös kalendárium is vagy 1538 előtt közvetlenül, vagy 1538-ban, vagy pedig 1539 után közvetlenül látott napvilágot.

Emőd Aurél

eltüntetni. Nem csoda, ha a felgyúlásra váró vásárlókedv még csak szikrát sem akart fogni: megelégtették a reklám eddigi módjait, valami új és megbízhatóbb formát kellett találni.

A bizalom akkor kezdett visszatérni, amikor a grafikus ábrázolás helyett a valóságnak megfelelő hű kép, a fotográfia nyomult előtérbe. A gonddal, instrukcióval, realizmussal készült fotó bizalomgerjesztőbb volt minden eddigi hirdetési módszernél. Az apró kis trükköknek, előnyök kihangsúlyozásának, hibák eltüntetésének olyan szűk tere nyílt csak, hogy a fotós hirdetés, ha egyébként a célnak megfelelően volt megkonstruálva és elfogadható árut ajánlott, a vásárlási kedv maximumát váltotta ki. A vevő a vásárlásnál valóban azt is kapta, amit a hirdetés egyszerű világossággal ajánlott. Ha a fotós hirdetésnek éppen pszichológiai alátámasztottságánál fogva olyan jelentős sikerei vannak, felmerül a kérdés, miért nem hirdet hát mindenki fotóval? A válasz egyszerű. Először is az áruk csak egy meghatározott fajtájánál szükséges és hatékony a fényképes ábrázolás (értékes könyvet még senki sem vett csak azért, mert a hirdetett kötet fotográfiája vevőszándékot ébresztett benne), másodsor a régi módszerhez való megrögzött ragaszkodás is súlyos akadálya a fotós hirdetés-

Mariano

Janovits István
93

Janovits István

nek. A kísérletezés keserű tapasztalatai is gyakran kedvét szegik a hirdetőnek. Valaki ajánlja neki az újszerű fotóreklámot vagy véletlenül látja valahol, erre sürgősen felhívhatja a szomszéd uccából a fotografust. A hirdetés költségeit nálunk még a legtöbbször kldobott pénznek tartják, ezért takarékosági szempontoktól vezérelve, valami vásári fényképészt bíz meg a munkával. Természetes, hogy a derék mesterember nem tudja a rábízott feladatot kellő ügyességgel és rátermettséggel megoldani, csalódottan fordul a rendelő a régi metódushoz, a tisztán szöveges vagy a grafikus megoldáshoz.

A csökönyös konzervatívok majd lassan önmaguktól is megpuhulnak, a csalódottaknak azonban ne szegje kedvét a sikertelenség, amelynek tulajdonképpen okozói ők maguk. A hirdető fél és a grafikus fotóművész megértő együttműködése tud csak hatásos és eredményes reklámot létrehozni. A hirdetés tervezője előkészíti és formába önti a kép művész hatástényezőit, az iparos, a kereskedő pedig a felvételnél az eladásra fontos momentumokra ügyel. Hogy csak egyet említsünk: a lencsének a vevő szemszögéből kell beállítva lenni, mert csak úgy hat realizstikusan és mégis tetszetősen a kép. A fényképezőkamara helyettesíti a vásárlót: a kép megtekintésénél abban az illuzióban kell tartani, mintha maga állna a hirdetéssel árul elött. A kellemes fény és árnyékhatásra különös tekintettel kell lenni, a retust lehetőleg teljesen ki kell kapcsolni, mert a legtöbb gyanakvásnak ez az okozója.

A könyvecske az Erdélyi Múzeum tulajdona és ez a példány egyedül áll a bibliográfiában, amelyet először Kazinczy Ferenc ismertetett Kulcsár István Hazai és külföldi tudósítások 1808. évfolyamának 31. számában és amelyet ugyancsak ő a legrégebb magyar nyomtatott kalendáriumnak tart, részint előszavának stílusa, részint a kalendáriumban téntával írt feljegyzés miatt. Az előszó így hangzik: „Mikoron minden nemzetek látnák, hogy az ő nyelvén Calendariumot szerzenec, kiből esztendőnek innepit megtudhatni, Igen jónak vélem én is, hogy az magyar nyelvre az Calendariumot forditanám, kiből megtudhatnák az gyermekek nem csak az Innepeket, hanem hány hét lenne minden esztendőbe az hus hagyat, mely nap lenne meg az ujság, hány órán támadna fel minden napon az nap, mikort kezdetnék e az tavasz, nyár, ősz, tél, kibe ennek felette be csenáltam az magyar Cislót, hogy könyv nélkül is az innepeket megvethetnék, kívül vélem, hogy valamit használnék az magyarul olvasó gyermekeknek, kit jó neven ha veendek, többre és nagyubra ennek utánna igyeközünk. Isten tartson meg benneteket.” A nyomtatási évet azonban csak hozzávetőleg határozza meg e szavakkal: „a 26-ik lapon álló hushagyat táblájának lineája elébe tintával írta fel az esztendőket egykori birtokosa, nyilván, hogy az adott esztendőben előfordulandó hushagyat idejét bajos számlálgatás nélkül is egyszerre fellelje a szem. A tizenkettedik sornak előbb az 1550-t írta s így méne le tovább, úgy hogy az utolsó (19-ik) sor elébe az 1557., a legelső elébe pedig osztán az 1538. esett. A kalendáriom tehát már 1549-ben ki volt adva.” Ez a meghatározás azonban nem bizonyítja azt, hogy ez a kalendárium 1549 előtt tíz, esetleg több évvel is meg nem jelenhetett volna Krakkóban.

Irodalomtörténeti szempontból igen érdekesek a hónapok elé versnek mondott kezdetleges sorok. Például:

Boldogasszony (Január) havára:

*Vigan lakik Boldogasszony hava hó pecsenyjjével
Vigan tartja az ő vendégét az meleg szobába*

Szentgyörgy (április) havára:

*Szentgyörgy hava terem nekünk szép virágokat.
És meg tiltot rétet sok jó szénáért.*

Kisasszony (augusztus) havára:

*Szénát hordat, házat rakat Kisasszony hava
És jól lakik ért gyümölcselel ő jó kedvvel*

Egy teljes példány, melyben a 12. és 13. oldal kézirással van pótolva,

az Erdélyi Múzeumban őriztetik. Egy csonka példány, amelyből négy levél (nyolc oldal) hiányzik, a Tudományos Akadémia birtokában van.

Haraszti József

Rubens szerepe a nyomdászatban

Pieter Pawel Rubenst (1577—1640), a halhatatlan belga festőgéniust fiatal korától haláláig őszinte és bensős barátság szálai fűzték a nálánál három évvel fiatalabb Balthasar Moretus antwerpeni könyvnyomtatóhoz, akinek Platin Kristóf volt a nagybátyja, a neves nyomda megalapítója. Az akkori nyomdaipar primitív és fejletlen irányzata mellett feltűnő fejlettséget és nívót mutat a Moretus-nyomda, amely ajtót nyit mindenféle művészi törekvésnek és munkáinak nemes előkelőségével is döntően befolyt Amsterdam nyomdászatára azzal, hogy meghódította magának Itáliát és Rómát is.

A nyomda fellendülését hathatósan elősegítette a művészek bevonulása, akikkel szoros kapcsolatot igyekezett teremteni és ennek a révén nem egy művész lett meghitt barátjává.

A nyomda virágzásának fénykorát Rubens megjelenésével érte el, aki viruló fejlettségének, művészi tudásának gazdag kincsesházát nyújtotta a különböző rajzokkal, címlapmegoldásokkal, vignettákkal, portrékkal, amelyek rézmetszetek útján sokszorosítottak.

A munkatervek megoldásához Rubensnek sok időre volt szüksége és nem egyszer előfordult, hogy heteket, sőt hónapokat is kötött ki magának egy-egy címlap vagy könyvboríték elkészítésére. Kényelemszeretete ellenére feláldozza ünnep- és vasárnapjait, hogy mélyreható tanulmányozással és virtuóz felkészültséggel oldhassa meg vallási áhítattal átszőtt, bonyolultabb kompozícióit, amelyeknek ragyogó hatásai a kiváltságos művész képességeit mutatják.

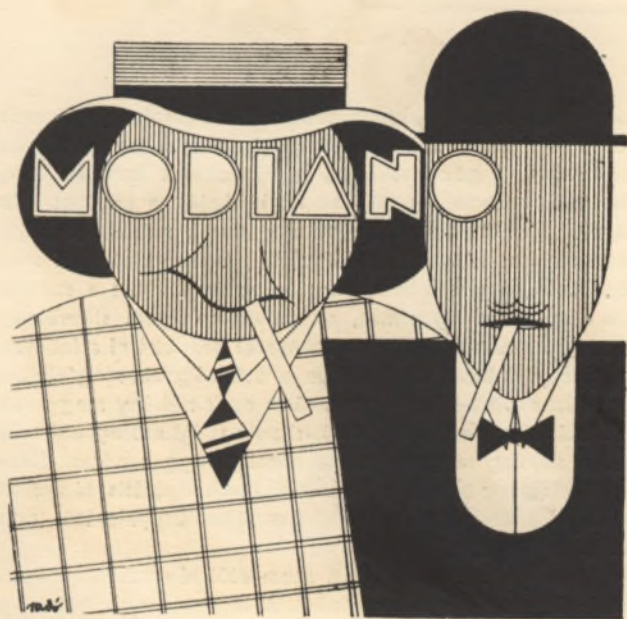
1613-ban egy breviáriumhoz készült két gyönyörű melléklettel mutatkozik be a mester. Az egyik kompozíciója Mária fogantatását ábrázolja megkapó erővel; a másik a keresztutat ábrázolja, mely a bibliai témáktól átfűtött lelkének tükröképét mutatja, mély és meggyőző kifejezéssel. Ezeket a mellékleteket falmetszetek útján sokszorosították. Miután Rubens a kifejezés akkora erejével rendelkezett, amilyennel kortársal közül egyik sem, ezért a könyvillusztrá-

Kreisel Béla

Amerikában egy traktor hirdetése előtt kivonulnak az illetékesek egy jó mozi-felvevőgéppel a traktor működési színhelyére. Megindítják a gépet, a munkás megszokott mozdulatait végzi, a gép működik, a filmtekercs buzgón szívja magába a képet. A laboratóriumban összeülnek és kivágják a legjobb filmkockát, azt, amelyik legelőnyösebben mutatja be a gépet a munkás könnyed és természetes irányítása mellett. Ez kerül a hirdetésbe. (A felvételeknél sohasem alkalmaznak a munkás helyére színészt, mint Európában, mert a személy érdekessége elvonná a tárgyról a figyelmet, azonkívül sohasem sikerülne a géppel való együttműködésnek olyan tökéletes utánzatát produkálni színésszel, mint a gyakorlott munkással.) A kész fényképhez a szükségnek megfelelően több-kevesebb szöveget fűznek: ez lehet egyszerűen csak néhány magyarázó szó vagy európai visszahatásképpen pár eredeti, ritmikus, lehetőleg alliteráló sor. A kép beállítása és a szöveg megválasztása mindig függ a népek lélektanától, a vásárlóréteg intelligenciájától, pillanatnyi konjunktúrális tényezőktől, a verseny erősségétől és a kereskedelmi élet ezer apró árnyalatától, amelyeket hely, idő és alkalom szab meg.

A jó hirdetésnek három szempontot nem szabad szem elől téveszteni: a Blickfangot, a vásárlókedv felkeltését és a meggyőzést. A legfontosabb momentumot, a hirdetések érdekében unottan kóválygó tekintet megtorpanását, a grafikus leleményére kell bízni. A vásárlókedvet a hirdetésen már megpihent

Radó György

clóra döntő befolyást gyakorolt. Később a negyed- és nyolcadrétre kisebbített és önállóan megjelent metszetein is a legközvetlenebbül tudta jellemezni ragyogó művészetének mondanivalóit. A munkák kivitelénél Rubens csak a kompozíció megteremtője volt, a többit elvégezték a fa- vagy rézmetszők és a könyvnyomtató, de felügyeleti tevékenységet gyakorolt a fa- és rézmetszők felett is, kik utasításait híven betartották.

Az 1613. évben még egy tudományos mű lát napvilágot a jezsuita François d'Aguillon tollából. A címlap előadási módja közvetlenül szemlélteti a ruganyosan lendülő vonalak szépségének felépítését, amelynek címsorát erőteljesen tartják a tudomány jobbra és balra helyet foglaló szimbólikus elemel, mint a Merkur, a Minerva és a százfejű Argos, mindezt a telivér művészet kifejező szemléletével adva elő. A szöveget ezenkívül hat kisebb rézmetszet díszíti, amelyeknek cselekményeit a lírai ábrázolás finom hangján mondja el. Azonban Rubens viszonya a könyvnyomtatáshoz nem volt minden humor nélkül való. Erre vonatkozólag érdekes esetet jegyez fel a krónikás. Történt ugyanis 1628-ban, hogy a jezsuita páter, Balthasar Corderius kiadta az „Igazság alakja” című könyvet, amelyhez Rubens a mellékleteken kívül a könyv borítékját is rajzolta. Talán a művész játékos kedvének tudható be vagy egyéb körülmények inspirálták őt a boríték megtervezésénél, hogy Lukács evangélista eszményi alakját ökörbőrbe bujtatta, amelynek hátsó lábait oroszlán lábakkal, mellső lábait pedig sas körmökkel végződő lábak helyettesítették, az egész kompozíciót Márkus és János evangélisták tartották tömör egységbe foglalva. Az ökörbőrbe öltözött Szent Lukács pedig a ködszerűen megrajzolt mennyboltból tekint le egy varázslatosan szép istennő ritustól megszentelt alakjára. Jobbról és balról különböző szentek csoportjai töltik meg ünnepélyes áhítattal a képsíkot. A szenttárgyú boríték ilyen furcsa, mondhatnók szatirikus megoldása ellen a jámbor jezsuita páter felháborodott és loholva kereste fel Moretus könyvnyomtatót, hogy orvoslást keressen a sérelemért. Méltatlankodása végén kijelentette, hogy: „Az igazságnak ez a formája — meztelen”. A könyvnyomtató ekkor kijelentette, hogy szívesen segítené a bajon, azonban már a példányszámnak több mint a fele ki van nyomva. Amikor később Rubens értesült a páter ki-

fakadásáról, az ő könnyed modorával ilyenképpen replikázott: „Azt hiszem, hogy az igazság jól van felöltöztetve”. Ezután munkáinak egész sora következik, amely világhírű művekkel gazdagítja a művészet kincstárát. Nemes pompa és előkelőség jellemzi rézmet-szeteit, amelyekkel minden tekintetben művészetének legjavát mutatja. Azonban a féllv nagyságú kiadványok Antwerpenben mindinkább divattá válnak és követelik, hogy képzeletének el nem mondott élményeit, kutató és újjáalkító vágyát, szorgos tevékenységét és ábrázolásának páratlan kifejezőerejét ezen a területen is kifejezze. A feladatokat oly magától értetődően oldja meg, hogy láttukra nem is gondolunk arra, mily rendkívüli nehézségeket kellett legyőznie.

A grafikai kifejezés is mindinkább helyet kér munkáiban. További munkáin már olyan megoldásokat látunk, ahol az allegorikus kompozíciók és figurális elemek formagazdagsága harmonikusan simul a kísérő sorok céltudatos kleme-léséhez, ahol a hangsúlyt mindig a címsorra helyezi.

Az 1632. évben Ludovicus Blosius benedekrendi apátnak megjelenő könyvéhez készült borítékján már a vérbeli flama nd felfogást tolmácsolja a nagy mester. A címlap tárgyát itt is a szentek életéből meríti, amelynek központjában a Krisztus hatalmas alakja, tragikus tárgya ellenére is, megtartja túláradó virulását; míg a mellette elhelyezett Szűz Mária törékeny és bánatos alakjáról a báj és szelid átszellemültség sugárzik. A borús égből kövérkés angyaltestek könnyökölnek ki: ábrázolásuk légi esen finom, szárnyuk ragyog a szí-várvány színeitől, az egész képen végig-ömlik a szentek rajongó szeretete.

A Rubens által rajzolt leghíresebb címlap 1637-ben Justus Lipsius filológiai munkájához készült és erősen megrog-gált állapotban maradt ránk. A címlap architektonikus módon van felépítve, olykép, hogy a toronyszerűen emel-kező geometriai testeket bolthajtás köti össze s ennek felső részén, kör-alakú babérkoszorúban a szerző arc-képét helyezi el.

Számtalan címlapmegoldásán a viruló képmások, a bibliai jelenetek, a szentek élete, allegorikus és mitológiai életképek sorozatait szenvedélyes lendü-lettel tudja mozgatni. Ő a viruló élet-öröm megtestesítője; egyik művén her-kulesi alakok küzdenek virulótestű óriásokkal, míg másik kompozícióján meztelen embertestek forgataga, vihar-

Radó György

TAVASZRA

CRÊPE RIVINE
CRÊPE GYPTIENE
CRÊPE FLAMENGA
KABÁT- ÉS KOSZTÜMSELYMEK
GYAPJUSZÖVETEK
CRÊPE MATLE IMPRIMÉ
CRÊPE DE CHINE IMPRIMÉ

SZÜCS ÉS MÁRKUS

IV, PETŐFI SÁNDOR-UTCA 18.

Dallos Hanna

A VILÁG KÖRÜL

UTAZÁSOK, ÚTIKALANDOK

- **Stratze-Sauer:**
Az afgánok fogságában
- **Angebauer:**
Ovambo
- **Halliburton:**
Üres zsebbel a világ körül
- **Johann:**
40.000 kilométer
- **Johnson:**
A kannibálok szigetén
- **Ohle:**
Az ismeretlen Szaharában

DANTE KIADÁS

Bortnyik Sándor

AJÁNDÉKOK HÓCSIZMA JÁTÉK

KERTÉSZ T.

ÉS

WESZELY I.

*

VÁCI-UTCA 9

Szücs Endre

söpörte szél módjára hömpölyög alá, minden vonalával a legkisebb részletekig érzékelteti a finom emberi hangulatokat. Szent alakjai választékosan finomak és mély áhítattal átszöttek és minden rajzán individuális és belső megérzései maradék nélkül kapnak kifejezést.

A további feljegyzések során a krónikás még megemlíti azokat az összegeket, amelyekkel Rubens a fa- és rézmetszőket honorálta munkájukért. Így többek között egy Lipsius-képért 1615-ben nem kevesebb, mint 54 forintot fizetett készítőjének, ami igen tekintélyes összeg volt abban az időben. De nemcsak a nagyobb művek metszeteit honorálta bőkezűen, hanem a kisebb munkák díjazása is megfelelő volt.

Rubens művészetének számos követői akadtak, kiknek legnagyobb része a mester tanítványainak a Rubens-műhely az a kincsesbánya, ahonnan aranyukat felhozzák és így természetes következménye, hogy ők is mindinkább helyet kérnek e kor előretörő művészetében, ami tulajdonképpen Belgiumnak a spanyolság ellen való erőpróbája volt az 1560–1609-es évek között.

Utoljára említjük meg, hogy Rubens nemcsak tömeges megrendelésekkel elismert művészetének szentelte minden idejét, hanem a könyvnek is rajongó szerelmese lett, amit legfényesebben bizonyít az a páratlan eset, hogy a birtokában levő, 1617-ben Antwerpenben megjelent műnek 328 Hubert Goltzius-féle rézmetszetét azzal a feltétellel adta át Moretus könyvnyomtatónak, hogy azokért könyveket adjon mintegy 1000 forint értékben és csak a metszettek értékének kisebb hányadáért fogadott el pénzt.

Ezzel a mester a glóriás fényben tündöklő művészet és a tudás örökké lángoló világossága között olyan hidat emelt, amelynek pilléreit az ecset és a betű együttes teremtő erői alkotják.

Ziegler Gyula

Nem a tanulás és a tudományok mennyisége teszi az embert okossá, hanem azok megemésztése és jó elrendezése. Legtöbbször megy az, aki kezdetben maga sem tudja, mennyire megy, de azért minden kínálkozó körülményt szilárd rendszabályok szerint felhasznál. Mi tette halhatatlanná az isteneket? A betű. Huszonnégy ólomkatonával hőstetteket vihet végbe némely ember.

H. V.

K N E R A L B E R T : U J S Á G H I R D E T É S E K

KEZTYÜK

KÖNIGSTEIN
 BUDAPEST VI, VÁCI ÚT **25**
 TELEFON: AUT. 23-3-34

FOTO: LAUB JUCI

TARTÓS ONDOLÁLÁS
BERNÁTINÁL
 V, BANK UCCA 24

FOTO: BORTNYIK SÁNDOR

RÁDIÓ KÖNIGSBERGNÉL BUDAPEST IV, VÁCI UCCA 3

Néhány példa a „Fotós hirdetések” című cikkhez

BESNYŐ ÉVA fotós hirdetése abból az elgondolásból indul ki, hogy egy sportáruház óriási raktárát nem lehet hirdetni az egyes árucikkek minőségére és olcsóságára való felhívással (akár montírozott képek tömegével, akár jól választott szöveggel) nem az úszódresszt, futballt, futócipőt vagy sítalpat kell propagálni, hanem a sportot magát. Sportoljunk, mert az az erő (férfiideál) és szépség (nőiideál) forrása. A kép is ezt akarja dokumentálni. Magnetikus erővel vonzza tekintetünket a hanyattesni látszó, a kép diagonálisában elhelyezett női alak, az égnek nyújtott két kar és a feltartott diszkosz nyugvó pontjával. A karcsú test, az izmos és mégis finomvonalú kezek, a rejtett arc fiatalságot, erőt és szépséget sejtetnek. Ezt mindnyájan elérhetjük sport révén. A sportok mindegyikéhez kell valami felszerelési tárgy, a hirdetés a kedvet felkeltette: most már az áruház címe teljesen elegendő.

BORTNYIK SÁNDOR enyhe ironiájú fodráshirdetése nem tisztára hirdetés: világnézetű dokumentum is. A szabályszerűen ondolált fej valóban csábító (a kritikátlanoknak), de a személytelenítés által káprázatos szépségűvé idealizált édeskés női arc mintha gúnyosan mosolyogna: a frizura önmagában bizony még nem elég! Ez a kettős tendencia René Clair „Le million” című filmjének felfogására emlékeztet, művészi jellege domborodik ki, rovására van azonban az üzleti célnak.

LAUB JUCI kesztyűhirdetése a legcéltudatosabb. Tömör: kesztyűt akar hirdetni, tehát az dominálja a képsíkot. Céltudatos:

használat közben mutatja be az árucikket, nem teatrális beállításban, hanem a hanyag kéztartással az árucikk jelleget és az eladási szándékot letompítva. Anyagszerű: szinte érezzük a bőrkesztyű kellemes tapintását. Az utazókoffer és az ulster elmúlt utazások jóleső emlékeit idézik, rögtön azzal a képzettársítással, hogy a vonatokon elkerülhetetlen korom és szenny ellen milyen jól védett a kesztyű. Kellemes gondolatok, felcsillanó jókedv — legjobb talaj a hirdetőnek.

BERGMANN TERÉZ fotografiai szempontból kifogástalan Arkanzas hirdetése jó példa az esztétizáló hatásokra. A vázák valószínűtlen elhelyezése, a háttérben dekoráló szándékkal alkalmazott terítő, mint fotografiai kellékek térkitöltő jellegükkel helyesek, de másrészt alkalmasak arra, hogy a néző figyelmét helytelen irányba tereljék.

A RÁDIÓ CÉG hirdetése iskolapéldája annak, hogyan nem szabad hirdetni! A kép alá a kereskedő neve helyett nyugodtan oda írhatnók: „Interieur” vagy „Részlet a német alkancellár szobájából”, vagy akár egy bútóráruház címét is, eszébe sem jut a nézőnek, hogy hamisítással áll szemben. Hiszen nagyítóüveggel kell keresni a rádiót és a hozzá tartozó hangszórót. Szinte hajlandók vagyunk feltételezni, hogy szerénységéből rejtje el a hirdető eladásra kínált áruját. Maga a fotográfia az átlagosnál lényegesen rosszabb, a klisé szürke, fátyolos. Kár volt a drágán megfizetett hirdetés helyért. Ilyen hirdetés még nem csábított senkit vásárlásra! R. L.

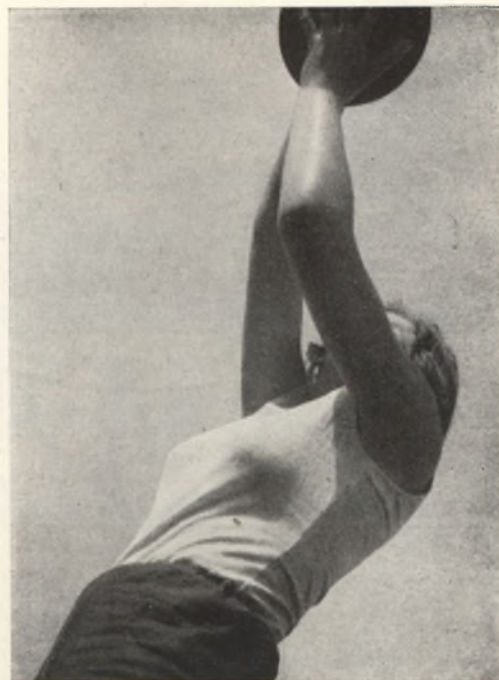

VÉGH GUSZTÁV
UJSÁGHIRDETÉS

TÁBOR JÁNOS
UJSÁGHIRDETÉS

IV. VÁCI U. 6. KRISTÓF TÉR

SPORT
ERŐ
SZÉPSÉG

**PLÖCKL ÉS HAAS
SPORTKERESKEDŐK**

BUDAPEST V, VÁCI UCCA 26

FOTO: BESNYÓ KLÁRA (ATELIER: DR WELLER, BERLIN)

ARKANZAS

**MODERN
KERÁMIA**

IV. VÁCI UT 20

FOTO: BERGMANN TERÉZ

GEBHARDT TIBOR: GÉPHIRDETÉS JELLEGZETES PÉLDÁJA

KOVÁLD

fest

TISZTIT

ALISZIROZ

GYÁR ÉS FŐZLET
BUDAPEST VII, SZÖVETSÉG-U. 37
TELEFONSZÁM: 543-74, 348-00, 446-06

A „Nagy Divat” terve

bánatnak keserü a könnye. A bajt megelőzni, a betegségnek idejekorán elejét venni sokkal könnyebb, mint a már kifejlődött bajt gyógyítani.

Az egészség alapja a helyes táplálkozás, a testi és lelki erő gyarapítása. A legtöbb esetben ehhez nem elegendő a szokásos táplálkozás. Mindennapi étrendünket ki kell egészíteni olyan erősítő tápszerrel, amely az élet fenntartásához, a szervezet felépítéséhez, a munka elvégzéséhez szükséges tápanyagokat és vitaminokat koncentráltan, jóízű, kellemes formában tartalmazza és az emésztést nem terheli meg.

Ilyen természetes kvintesszenciája a tápszereknek az OVOMALTINE.

Fiatalnak és öregnek, egészségesnek és betegnek a reggeli- és uzsonnatejhez adjunk 2—3 kávéskanál OVOMALTINE-t.

Az OVOMALTINE magyar termék, hazai nyersanyagból magyar kéz itthon gyártja.

Ára a doboz nagysága szerint P 5.—, P 2.80, P 1.50

Mintát és ismertetést ingyen küld a dr. Wander gyógyszer- és tápszergyár Rt., Budapest, 100. postafiók, X. ker., Keresztúri út 32/b.

Dóczy György

szem a szövegből meríti. A meggyőzést a hű fénykép végzi el. A grafikus mellékrajzok, a szöveg és fénykép eredeti elrendezése, esetleg szín segítségével való kidomborítása, a Blickfang a grafikus feladata, ez a legdöntőbb fontosságú feladat. Az emlékkép magva is szigorúan véve azonos vele. A kép hipnotikus erővel vonzza maga felé a még nem befolyásolt vásárlóréteget és miután a vásárlás a legtöbb esetben nem rögtön történik, pörölyütések monotonosságával és erejével kell az emlékhátnak működni. Az emlékkép injekciója tartja ébren az áru nevét, márkáját, szállítóját. Ehhez a komplikált feladathoz már a művészi leleménye szükséges.

Amerika utólrhetetlen tökélyre emelte a hirdetés művészetét, az ő tapasztalataik rengeteg megszívlelendő tanulságot rejtenek magukban. Hogy csak

Miként hasznosíthatjuk a szaklapok szedés- és nyomáspéldáit?

Legutóbbi, 3—4. számunkban cikksorozatot kezdtem közreadni a fenti címben tömören visszaadott tárgykörből. Ebben a tanulmánysorozatban eredetileg kizárólag színes akcidenclák tervezésével kívántam foglalkozni, teljesen különválasztva a hirdetéstervezést, mely munkakörben ugyancsak számtalanszor adódik alkalom az innen-onnan ellesett és megfigyelt ötletek hasznosítására.

Lapunk programjában azonban külön számként szerepelt a mostani hirdetés-szám, amelynek szemléltető anyaga, mint látható, annyira dús, hogy eredeti tervemtől eltérőleg, cikksorozatomban második részét kénytelen vagyok helyszűke miatt a legközelebbi számra hagyni s ezúttal a hirdetésszedés aktuális kérdésével foglalkozni.

Mostani írásom ennek megfelelően csak kevésbé illik bele a tulajdonképpeni témakörbe, mert ha van az akcidenclának olyan területe, amelynél a hanyagszorgalommal gyűjtött ötletterméket igazán praktikus módon tudjuk felhasználni és gyümölcsöztetni, úgy a hirdetés-

PING-PONG

KERTÉSZ-WESZELY

Gebhardt Tibor

szedés széles mezeje mindenestre ilyennek tekintendő.

A hirdetésszedés az a munkakör, amelynél ötletességünket majdnem korlátlan szabadsággal csillogtathatjuk; a hirdetésszedés az, ahol kezünket csak ritkább esetben köti a megrendelő kénye-kedve vagy fellebbvalóink akaratára.

Gondoljunk arra is, hogy a hirdetések szedésénél a legtöbb esetben szabadon érvényesíthetjük ügyeskedésünket is, noha ezt a nagy előnyt nagy mértékben ellensúlyozza az a tény, hogy a hirdetésnél nagyon gyors munkát kell végeznünk. Nem céloim e helyütt és most pertraktálni, vajjon helyes-e nyomdánk és lapjaink vezetőinek ama eljárása, hogy a hirdetések technikai kivitelére nagy gondot nem fordítanak, arra időt nem engednek, sőt egyes helyeken még a felhasználható szedőanyagok, betűk, díszek, lénák szabad megválasztását is korlátozzák.

Csupán arra utalok, hogy a külföldi lapoknál ilyen korlátozásokkal nem találkozhatunk, ilyeneket, látva a sok jó hirdetést, nem is tétélezhetünk fel. Az igaz, hogy a német, osztrák, angol, stb. hirdető és a magyar hirdető között jelentékeny klassziskülönbség áll fenn. Míg külföldön a hirdetésre a ren-

Mielőtt a városba indul.

végig gondolja teendőit, átnézi kommisszióit.

Ha nem akar doigavégezetlen és fáradtan, kimerülten hazatérni, igyék előbb egy csésze meleg tejet, amelybe 2—3 kávéskanál Ovomaltine-t tett. Az Ovomaltine nem csodaszser, de nagy töménységben juttatja szervezetének a szükséges tápláló és fűtőanyagokat, rugalmassá teszi izmait, erősíti idegeit.

Fokozott teljesítmények végzésére teszi alkalmassá.

Retiküljébe tegyen egy doboz Ovomaltine dragéet. Séta közben, szabónőjénél, a színházban Ovomaltine dragée szopogatásával frissítse és üdítse fel magát.

Egy doboz ára P 1.50.

Biczó András

KERTÉSZ-WESZELY

Gebhardt Tibor

egyét szakítsunk ki, említésre érdemes iparcikkéi hirdetési skálája. Az alkalmazás sűrűségének sorrendjében ilyen fokozatokat látunk:

1. Tiszta, retusálatlan művészi fotó.
2. Színnel kapcsolatos fotó.
3. Retusált és grafikusán aláfestett fotó.
4. Tiszta grafika.

Leggyakrabban alkalmazzák eszerint a tiszta fotót, vele majdnem egyenlő mértékben a már aktív grafikus segítséggel készült fotót. Legritkábban a tiszta grafikát. Fordítsuk csak meg a sort és az európai ipari hirdetés képét látjuk.

Nem lehet kétséges, hogy Európa rövidesen követi Amerikát ezen az úton, magukra vessenek a grafikusok, fotóművészek, ha csupa kényelemből és nem-törődömségből lemaradnának.

A fotós hirdetés terjedése egyáltalán nem csökkenti a grafikai művészetekkel foglalkozók munkalehetőségeit, sőt az anyag beláthatatlan gazdagsága az ötletek számtalan zsillipjét nyithatja meg.

Rába László

delő, a hirdető époly nagy gondot fordít, akár egyéb nyomtatványaira, addig nálunk ezt csak szórványosan tapasztalhatjuk. A külföldi lapok kiadói megkülönböztetett súlyt helyeznek arra, hogy lapjuk hirdetéseit technikai és reklámművészeti szempontból kifogástalanok legyenek, nálunk ezzel szemben a leggyakrabban a legdrasztikusabb hozzá nem értéssel találkozhatunk.

Éppen ezért rendkívül fontos, hogy nálunk legalább hirdetésszedő kollégáink őrizzék meg jóízűsüket s igyekezzenek azt a lehető legteljesebb mértékben érvényesíteni.

A jóízűs alatt semmiesetre sem értendő valami olyasmiről, hogy a hirdetésszedést a legmagasabb fokú akcidencia régióiba kellene emelni. Távolról sem. Annál kevésbé, mert ma az akcidencia terén is a legegyszerűbb eszközökkel kell dolgoznunk, még inkább szükséges tehát az egyszerűség a hirdetésekénél, amelyeknek előállítására nagyobb gyorsaságot igényel.

Ha már most ezzel tisztában vagyunk, akkor nagyon könnyű megállapítani azokat a szükséges irányelveket, amelyeknek a hirdetésszedésnél érvényesülniök kell.

Lássuk ezeket sorjában.

Elsősorban, mint az akcidenciában általában, az arányos, tetszetős térosztás a helyes hirdetésszedés egyik legsarkalatosabb feltétele. Szükséges ez annál inkább, mert a hirdetések tömkelegéből csak ilyen eszközökkel tudjuk fel-tünőbbé tenni hirdetésünket. Az a régi elv, hogy a hirdetés egész területét az utolsó négyzetpontig teljesen ki kell használni s betűvel, dísszel kitölteni, réges régen lomtárba került. Kár a hirdetés területét nagy címbetűvel kitölteni; ha ezt minden hirdetésnél megteszük, úgy a hirdetésoldal, amelyen sokszor tucatnyi hirdetés szorong, nem lesz egyéb egy rossz választási plakátnál, mely valóságos mintatára a nyomda plakátbetűkészletének. Vannak hirdetések, amelyeknek területe és az azon elhelyezendő szöveg sehogy sincsenek arányban, a hirdetés nagysága korlátozott, a szöveg ehhez képest túlsok. Ezen nincs módunk változtatni, ez esetben meg kell elégedni 1—2—3 címsorral, ami egyébként helyénvaló is s kísérszöveggel ki kell töltenünk a megmaradt felületet. Oly esetben azonban, amikor a hirdetés szövege megengedi a szellősebb elrendezést, úgy igyekeznünk kell a sortömböket, a fősorok följát üres felületekkel is társítani, ami egyben a szöveg hatványozott kieme-

Szalay László Mihály bácsi 194 oldal P 1⁵⁰
Blasco Ibanez Mindenki asszonya 288 oldal P 2
Emile Zola Thérèse Raquin 284 oldal P 2
René Benjamin Egy regényes élet 364 oldal P 2

Kaphatók minden könyvkereskedésben

Tervezte és rajzolta: Tábor János „Az Est” hirdetéstervező osztályán

lését is jelenti. A tördelésnél azután tanácsos az ilyen levegős hirdetések, a teletömött foltúakkal elegyíteni, hogy egyik a másikat erősítse.

A térosztás alapja legyen az arányos osztás.

A második irányelvünk legyen a hirdetésszedésnél a betűfajta helyes megválasztása. Ne keverjünk sokféle betűt egy-egy hirdetésben, ezt különösen a vidéki kollégák figyelmébe ajánlom. A sokféle betűfajta ízléstelenségre vall. Nem szükséges hogy egy-egy hirdetésben azonos stílusú betűk kerüljenek egy csoportba, ezt az elvet, amely egyébként igen helyes, ma már nem alkalmazzuk az akcideneciánál sem, de elítélendő hiba, ha egy aránylag kis felületen két fajtánál többet vegyítünk. Az alaptípus, melyből az alárendelt, kíséző szöveget szedjük, antikva vagy groteszk lehet s a címbetű is az legyen, de míg antikva kisbetűs kíséző szöveghez nagyon jó a groteszk címbetű, addig a groteszk kíséző szöveghez valahogy eszünkbe ne jusson antikva címsorokat szedni. Kerüljük a stílustalan, 25—30 esztendőös betűk alkalmazását, ilyeneket még címsornak se szívesen látunk hirdetésekben.

A címsorok betűinek megválasztásánál nagyon fontos a kurrens és verzális betűk alkalmazásának okszerűsége. Verzális nem mindig helyes használni, főként ha nehezen olvasható betűről van szó. Könnyebben olvasható, szembezőköbb és hatásosabb a kurrens sor. Ide tartozik még a címsorok betűinek fokozatbeli arányosítása is, mert ez alapjában véve elősegíti az ízléses elrendezést és jó összhatást. Az egymáshoz közeli nagyságú címsorok nem jól hatnak, monotonná teszik a hirdetés összhatását, míg az arányos fokozatmegválasztás helyes hangsúlyozás mellett egyik címsort valóban megfelelő fontosságú rangra emelni.

A harmadik alapelv: csinján bänni a díszítőanyaggal. A díszítés nem mindig díszít, sőt sokszor ront az összhatáson, hiszen elvonja a figyelmet a szövegtől. Nem vonatkozik ez az olyan egyszerű vonal vagy geometriai alakzatú foltanyagra, amellyel hangsúlyozni vagy figyelmet felhívni akarunk. De e tekintetben csak a legnagyobb mértékleteséget szabad alkalmaznunk. Öreg hiba, hogy hirdetésszedőink nagy része, ha hirdetését helyesen tagolja is s nem tölti ki szöveggel a megszedett keretet, végül az üres felületeket minden ok nélkül teletömi blickfangokkal vagy vidéken öreg, lomtárba való körzet-

**ATHENAEUM
OLCSÓ
KÖNYVEI**

**ÚJ
KÖTETEK**

Barbusse:

ERŐ

232 oldal P

2

Heltai Jenő:

**Írók,
színésznők**

174 oldal P

2

Anatole France:

**Hátrahagyott
írásai**

120 oldal P

1

Thackeray:

**Titmarsh
Sámuel**

188 oldal P

1

KAPHATÓK MINDEN KÖNYVESBOLTBAN

Tervezte és rajzolta: Tábor János „Az Est” hirdetéstervező osztályán

Mark Twain
Az 1,000.000 fontos bankó

2 pengő

370 oldal

Szomory Dezső
A mennyei küldönc

1.50 pengő

202 oldal

Dumas
A fekete tulipán

2 pengő

332 oldal

Pásztor Árpád
Tolsztoj tragédiája

2 pengő

200 oldal

ATHENAEUM OLCSÓ KÖNYVEI

KAPHATÓ MINDEN KÖNYVKERESKEDÉSBEN

Tervezte: Kettinger Antal

Szedte: Drexler József

darabokkal. Az ilyen oktan helykültetésnek semmi értelme nincs, mert nem okszerű s nincs megindokolva, miért is kellett az egyébként jól tagolt slkot elcsúfítani.

E három technikai vonatkozású alapelvünk mellett azonban nem szabad elhanyagolnunk a szellemi alapelveket sem. Akárcsak az akcideniánál, úgy a hirdetésszedésnél is a szöveg helyes interpretálásán kell kezdeni a tervezést. Mosolyogni kell azokon a hirdetésekben, amelyeknek fősora a cégnev, holott bizonyos, hogy a hirdetés valami árunak propagálását célozza s nem a cégét. Az áru, általában a kínálat vagy kereslet tárgya a fősor. Vannak ugyan hirdetések, amelyeknél a cégnev a fontos, pl. a divatkereskedők mai hirdetéseinél, amelyekben egész áruháalmazt hirdetenek, itt fontos a cégnev, mely többnyire fogalomszámba veendő és közismert.

Ha olyan szövegünk van, melynek egy-néhány szava slágernek kiképezhető, úgy ezt erőteljesen kell kiemelni, mert ez a tulajdonképpeni gócpontja a szellemi konstrukciónak s így kell hogy gerince legyen a technikai kivitelnek is. Hogy a sajtóban látott hirdetéstömegben fellelhető sok jó ötletet miként használhatjuk fel munkáinkhoz, az kevéssé tartozik e cikk tárgyához. Nagyon bajos volna erre nézve irányt szabni, hiszen az ízlés minden embernél más-ként van kifejlődve. De egy bizonyos, hogy a hirdetés területe nyújtja a legtöbb alkalmat az ízlés fejlesztésére éppen azért, mert úgyszólván napról napra dús tanulmányi anyag áll rendelkezésünkre, ha csak 1—2 napilap vagy 2—3 szaklap akad is kezünkbe.

Ezt a területet nyílt szemmel kell figyelni, ez nem vonható e tekintetben egy kalap alá az akcideniákkal, mert itt a szöveg a legfontosabb s így ennek kiképzése sokkal egyszerűbb keretek között mozog, ellentétben az akcideniákkal, amelyeknél a díszítés, bármily csekély mértékben alkalmaztassék is, jellegzetes és fontos hivatással bír.

Egészen más lapra tartozik azután a magasabbrendű hirdetések tervezése és szedése, amivel külön cikkben kell foglalkozni. E számunk példái, kettő-három kivételével, napilaphirdetések s jó példáiul szolgálnak a vidéknek, ahol a hirdetésszedés általában nagyon gyenge termést mutatott a múltban, épúgy mint ma sem megfelelő, holott a napisajtó jó hirdetéseiivel hivatott arra, hogy a jó ízlést a hirdetői sorokban megerősítse és kifejlessze. **W. V.**

KAPHATÓ MINDEN KÖNYVKERESKEDÉSSEN

Mark Twain
Az 1,000.000 fontos bankó 370 oldal
2 pengő

Szomorj Dezső
A mennyei küldönc 202 oldal
1.50 pengő

Dumas
A fekete tulipán 332 oldal
2 pengő

Pásztor Árpád
Tolsztoj tragédiája 200 oldal
2 pengő

ATHENAEUM OLCSÓ KÖNYVEI
4 ÚJ KÖTET

Tervezte: Kettinger Antal. Szedte: Drexler József

„A leegyszerűsített tipográfia”

Mikor a vitához hozzászóllok, akkor egyedül Igyekeztem a fejlődést szolgálni és feltételezem, hogy úgy az előttem, mint az utánam szólóknak is ez volt, illetve ez lesz a céljuk.

Legelsősorban meg kell állapítani, hogy a magyar nyomdászat szempontjából igen örvendetes jelenség, hogy a Magyar Grafika — mint egyedüli magyar nyomdász-folyóirat — az utóbbi időben mindinkább igyekszik hivatását teljesíteni. Legalább is ezt bizonyítják a legutóbb megjelent számok, melyeknek szedéspéldái túlnyomórészt a mai kor pszichikai és termelési viszonyait figyelembevevő tipográfiai megoldások, valamint az azokkal összefüggő szakcikkek.

Igy többek között Wanko szaktárs is írt a fenti címmel egy nagyon tanulságos cikket, mely vitát váltott ki. És tulajdonképpen ez a cikk az, amellyel kapcsolatban én is óhajtok néhány észrevételt tenni.

Wanko szaktárs azt mondja, hogy a volt Nyomdászati Tanműhely munkái a békés fejlődés következménye, ellenben a konstruktív tipográfiát a gazdasági helyzet termelte ki. Nekem ezzel szemben az a véleményem, hogy minden

kedők, akik közzé tartozott, mint első, Teger könyvkereskedő, aki 1488-ban Rathold Erhardnál Augsburgban nyomatta ki Thuróczy Magyar krónikáját és 1504-ben Winterburger Jánosnál Bécsben Constitutiones Sinodales Eccles. Strigoniensis című művet.

Teger után Paep János volt, aki a Legend. S. S. Hungariae, quae in Hystoria Lombardica non continentur című munkát nyomatta ki 1498-ban Velencében, azután jött a Missale Divin. Offic. Anno 1490 című mű ugyancsak a mondott évben Velencében, végre ugyancsak itt 1451-ben az esztergomi Missale.

Paepot követte Hockel István, aki az 1514. évben Lichtenstein velencei nyomdásznál nyomatta ki a Paulinus Misselet. Ezek a könyvek, amint látjuk és sejtjük, mind latin nyelvűek voltak és így érdemes feljegyezni az első magyar nyelvű, külföldön nyomott könyvet. E könyv Szent Pál levelei voltak, amelyeket Komjáthi Benedek nyomdász nyomtatott ki Viktor nyomdásznál 1582-ben Krakóban. 1536-ban Pesti Gábor gyulafehérvári kanonok és ugocsaí főesperes az általa magyar nyelvre fordított négy evangélisták könyvét, majd Aesopus meséit nyomatta ki Singrenius bécsi nyomdásznál.

A második magyarországi nyomda felállításának időmeghatározása is bizonytalan. Ezt a nyomdát Újszigeten, (görögül Neanensos, okleveleken Insula nova), 1536, 1537 vagy 1538-ban állította fel Nádasdy Tamás horvát bán, később nádor és hírneves reformátor a fenti birtokán (Sárvár mellett, Vas megye).

Meg kell magyarázni, hogy honnan ered az évszámok fogalomzavara. Nevezetesen Nádasdy, a fenti újszigeti birtokán előbb iskolát állított fel, amelynek vezetőjévé, illetve tanítójává Erdősi Jánost tette és csak azután állította fel a nyomdát, Erdősi felügyelete alá helyezvén azt is.

Ez az Erdősi 1536-ban latin nyelven magyar nyelvtant írt, amelyet 1539-ben nyomtatott ki az újszigeti nyomdában. Innen az évszámok fogalomzavara.

Ez a grammatika volt az első latin nyelvtan, amely a magyar nyelvet oktatja.

Az újszigeti nyomdának nyomdása volt Abádi Benedek református prédikátor és későbbi szegedi lelkész.

Ugyancsak ez újszigeti nyomdában nyomtatott 1541-ben az Új-Testamentum, melyet szintén Erdősi István fordított magyar nyelvre és I. Ferdinánd osztrák császár két fiának, Maximilián és Ferdinánd főhercegeknek ajánlott. Ezt a munkát is Abádi Benedek nyomta. Ta-

lán nem is kell mondani, hogy mindez itt felsorolt nyomtatványok ma már a ritkaságok közé tartoznak és csak a múzeumok féltett kincsei.

De az is bizonyos, hogy az újszigeti nyomdának nem Abádi volt az első nyomdása, amely feltevésre két ok van. Először azért, mert az újszigeti nyomda felállításakor Abádi még csak tanulta a nyomdászatot Krakóban, másodszer pedig azért, mert Abádi, mikor átvette a nyomdát Újszigeten, a közönséghez egy „Az könű nomtato Isteni keduet kiuan annak az ki ezt olvassa” című körlevelet intézett, amelyben így szól: „Ha valahol az nomásban valo vitekre (sajtóhiba) találisz, abbol en tüled boczánatot kirek; Mert hog meg érczed ez könüet nem en kezdettem el, hanem más, kit az io vr (Nádasdy) sok ideig nag költsiguel itt tartott. Es mikoron el kisen hozza fogott volna es lattak volna, hog az nehezen irhetne vighit, ug hiuata enghemet hozzaia, hog ez mennél hamarabb az kereszténekne kezebe juthatna. Mikoron azirt lattam volna az betüt, hog nag kisedelem nélkül nem mielhetni véle, mint hamarsagnal lehete vgan azon betüt megigazytam egg nihanat hozza czináltuan, hog szapora lenne az dolog es hamarabb vighit irhetnök.”

Hogy azonban ki volt ez az első újszigeti nyomdász, illetve Abádi elődje, azt eddig kikutatni senkinek sem sikerült.

A harmadik magyarországi nyomdáról szólva, nem hozzuk fel az újszigeti nyomda után 1551-ben felállított kolozsvári nyomdát Erdélyországban, amelynek első nyomdásza Heltai Gáspár és Hoffgraef voltak, hanem rátérünk cikkünk tárgyára, a harmadik magyarországi nyomdára.

A harmadik magyarországi nyomdát határozottan a reformáció szolgálatára hozatták az országba, még pedig igen kalandos körülmények között, amelyet megismertetni nemcsak érdekes, hanem kortörténeti szempontból igen becses és adathalmazánál fogva megbecsülhetetlen értékű is.

A reformáció világ- és eszmefelforgató epochjában a sok önfeláldozó és áldozatkész emberek között, akik református vallásukért nemcsak vagyonukat, szabadságukat, hanem életüket is kockára tették, nem utolsó helyen áll egy lengyel nemes, Skrzetusky Rafael, aki, csakhogy a reformációnak szolgálatot tehessen, Lengyelországban megtanulta a nyomdászatot, egyben pedig nyomdát szerelt fel és faluról falura járva,

Az idei könyvpiac nagy szenzációja

**KUNCZ
ALADÁR**

A FEKETE KOLOSTOR

A napokban elhunyt nagy erdélyi író remek regénye

MEGJELENT

AZ ATHENAEUM KIADÁSÁ

Kapható minden könyvkereskedésben

A KÉT KÖTET ÁRA

Fűzve **9** pengő

Kötve **13** pengő

Tervezték: Erényi András és Kettinger Antal

Szedte: Weisz Ignác

idők tipográfiája a termelési viszonyokból ered. Ezt talán legjobban bizonyítja a már rég feledésbe ment japánizmus, másnéven szabad irány, mely mindenáron konkurrálni akart a litográfiával és azért utánozta azt. De, tekintettel arra, hogy a betűöntődei anyaggal mégsem lehet oly nyomtatványt produkálni, mint a rajzzal, az utánzás viszont nem tette olcsóbbá a termelést, hanem megdrágította, tehát semilyen tekintetben nem volt versenyképes, ezért nagyon rövid létezés után letűnt. Egyébként, ha általában végignézünk a letűnt irányokon vagy stílusokon és azoknak termelési összefüggéseit keressük, akkor azt okvetlenül megtaláljuk.

Wanko szaktárs a volt Nyomdászati Tanműhely munkáiban és a konstruktív tipográfiában több közös szempontot vél felfedezni. Ez a vélekedés valóban helyes, már csak azért is, mert mindkét irány két különböző tisztulási folyamatnak a kifejeződése. Talán azt is mondhatnánk, hogy a konstruktív (korszerű) tipográfia több lényeges szempontja, mint például az anyaghoz való visszatérés, a tér és forma, a leegyszerűsítés stb., körülbelül megegyezik a William Morrisék által képviselt szempontokkal (t. i. ennek nyomán dolgozott a Nyomdászati Tanműhely), mégis gyakorlati megnyilvánulásukban lényegesen eltérnek egymástól.

JÓ KÖNYVEK FILLÉREKÉRT

20 nap alatt

10.000

vevő

50.000

kötet könyvet vett

E HETI SLÁGEREINK:

	Fillér
Földi Mihály: Hári János	10
Bródy Sándor: Két szöke asszony	14
Csehov: Vanja bácsi	14
Dickens: Karácsonyi ének	14
Knut Hamsun: Viktoria	14
Heltai Jenő: Hét sovány esztendő	14
Loti: Egy spahi kalandjai	14
Schnitzler: Szavak komédiája	14
Shakespeare: Tévedések vígjátéka	14
Shaw: Fanny első szindarabja	14
Tolsztoj: Két huszár	14
Csiky Gergely: Bozóti Márta	20
Romain Rolland: Jean Christophe	20
Arcübasev: Szenvedély	30
Gorkij: Egy élet	40
Karinthy Frigyes: Lepketánc	40
Móricz Zsigmond: A nászterhén	40
Pirandello: Ember, állat, erény	40
Ambrus Zoltán: A kém	50
Petőfi legszébb költeményei	50
Babits Mihály: Pávatollak	50
Krudy Gyula: Két bagoly	50
Szenes Béla: Aladár	50

KÖNYVBAZÁR ERZSÉBET-KÖRÚT 7

Tervezte: Kettinger Antal

Szedte: Drexler József

Továbbá Wanko szaktárs megállapítja, hogy a nyomtatvány nem társadalmi, hanem sokszorosítóipari produktum. Szerintem a kettő egy és ugyanaz, mert a nyomtatvány társadalmi szükséglet, tehát mikor azt a sokszorosítóipar előállítja, akkor társadalmi terméket állít elő.

Wietorisz szaktárs azon meglátását, miszerint az utánzás a tipográfia szempontjából káros, mert az bizonyos ellaposodást von maga után, Wanko szaktárs bizonyára nem azokra gondolt, akik a konstruktivistákat tudatosan követik, hanem azokra, akik azt rosszul „majmolják”. Azt pedig, hogy mennyire káros az úgynevezett „majmolás”, mi sem bizonyítja jobban, mint az, hogy nagyon sokszor láthatunk egyébként jó nyomtatványokat, melyeket egy Blickfang vagy lénia rossz elhelyezése, a nyomtatványra való ráerőszakolása csuffá tesz. Ez természetesen abból következik, hogy a nyomtatvány készítője nem volt

mint vándornyomdász, terjesztvén a lutheri tanokat és átélve az üldözés és nyomorúság gyehennáját, ért el Bécsbe saját maga által tolt, rozoga talyigáján felszerelt nyomdájával.

Skrzetusky, mivel már Lengyelországban is üldöztetésnek volt kitéve a katolikusok részéről a reformáció terjesztése miatt, elővigyázatból a Skrzetusky lengyel elvet a német Hoffhalter előnévvel cserélte fel és így vonult be Bécsbe. A nagy nélkülözés, fáradtság és szenvedéstől egészen megtörve állt meg nyomdáját rejtő laftikájával az uccán, midőn éppen arra vezette az útja Bécs akkori nyomdászát: Elwangen Kraftot. Elwangennek természetesen csak egy pillantást kellett vetni a laftikára és mingyárt tisztában volt vele, hogy vándornyomdással van dolga. Rövid párbeszéd után, amelynek Hoffhalter éppen úgy megörült, mint Elwangen, hogy kölcsönösen sors- és szak társra találtak egymásban, mint üzletársak tértek Elwangen nyomdájába, illetve házába.

Hoffhalter - Skrzetusky csakhamar felismerte, hogy társa, Elwangen nem az ő eszmei társa is és ezért amennyire lehetett, óvatos volt vele szemben a reformáció eszméinek propagálásában. De Elwangen, aki megtudta Hoffhalter működésének valódi rugóját, bár hithű katolikus volt, mégsem ártott neki, hanem jóbarátilag figyelmeztette őt az óvatosságra és ahol és amint csak lehetett, védte őt a veszélytől.

Tudjuk, hogy a gyászos mohácsi vész után a reformáció még nagyobb lendületet vett Magyarországon is és a reformátusok voltak az elsők közt az elsők, akik a könyvnyomdászatban eszméik terjesztésére olyan segédeszközt láttak, amelyre minden áldozatra készek voltak.

A reformációért áldozók közt Magyarországon első helyen álltak az akkori időben a debreceni reformátusok, akiknek minden vágya az volt, hogy Debrecenben nyomdát állíthassanak fel eszméik terjesztésére.

Sokáig kutattak ilyen nyomdász után, de, fájdalom, Magyarországon akkor még nem találtak erre a misszióra sem nyomdászt, sem nyomdát.

Éppen a töprengésük közt kaptak a derék debreceniek Wittenbergából értesítést, hogy Hoffhalter Rafael (Skrzetusky) lengyel nemes és nyomdász, a reformáció bátor és törhetlen apostola, aki úgy eszével, mint nyomdájával csakis a reformáció ügyét szolgálja, Bécsben van, írjanak neki és hívják

meg őt, aki bizvást szívesen veszi a meghívást és kész örömmel tesz eleget kérésüknek.

Hoffhalter bécsi katolikusellenes működése valahogyan kipattant a titok leple alól és az a kormányznak, a városi tanácsnak és a nyomdászok testületének tudomására jutott, amelyért Skrzetuskyt nemcsak pénz-, hanem börtönbüntetésre is ítelték. Hoffhalter csapdában látta magát, amelyből szabadulni vágyott, de hogyan, mikép, mikor már mint elítélt embert árgus-szemekkel őrizték.

E szorongatott helyzetében kapta a jó debreceni reformátusok meghívását református nyomdászminőségre és eszmetérjesztő funkcióra.

Hoffhalter örömmel vette a debreceni meghívást és apránként hordva össze dolgát a Bécs alatti erdőszélig, hogy előkészítse szökési lehetőségét.

Először régi laftikáját vitte ki éjnek idején az erdőbe, ahol a sűrű bozótok közé rejtette, azután a sajtót, betűket, festéket, papirost, szereket, szerény ruházatát vitte egy halomra a talyigára és mikor már így készen volt a vándorlásra a vándornyomda, társától 1562 január 14-én éjjel érzékeny búcsút vett, titokban megszökött Bécsből.

Keserves szenvedések és küzdelmek között sikerült keresztülhatolni az osztrák határon Magyarországra, ahol már szabadnak érezve magát, könnyebben viselte el szenvedéseit az erőselekkü ember.

Nagy küzdelem és fáradság között ért még ugyanazon év május elején Debrecenbe, ahol a debreceni reformátusok szeretettel és örömmel fogadva, hajlékhoz és élethez juttatták nemcsak a reformáció apostolát, hanem Magyarország harmadik nyomdáját is.

Hoffhaltert a sok szenvedés, nélkülözés és üldöztetés nemcsak teljesen megtörte, hanem beteggé is tette és így debreceni működése valóban csak a betegségek láncolatából állott, ahol három évi munkálkodás után 1565-ben meg is halt.

A debreceniek első nyomdászukat, Magyarország harmadik nyomdászát és a reformáció ügye egy erős és tántoríthatatlan apostolát tisztelte benne.

Hoffhalter halála után fia, Rudolf vette át atyja örökét nemcsak a nyomdászatban, hanem a reformáció ügyében is. Nemcsak eszes, hanem ügyes nyomdászember is volt, aki 1567-ben a „magyar királyi nyomdász” címet nyerte el. Munkálkodása és szabad eszmetérjesztése által azonban sok ellenséget szerzett

ADY

VERSEK IFJÚSÁGI
ANTOLÓGIA

1
P

128 OLDAL, 110 VERS

ADY

ISTENES VERSEI

2
P

128 OLDAL, 120 VERS

ADY

ANTOLÓGIA

4
P

264 OLDAL, 284 VERS

ATHENAEUM OLCSÓ KÖNYVEI

KAPHATÓK MINDEN KÖNYVKERESKEDÉSBEN

Tervezte: Kettinger Antal

Szede: Drexler József

tisztában a lénia vagy Blickfang alkalmazásának szempontjaival, azért azt díszítő vagy űrpótlóként használta.

Ezek után megpróbálok arra a kérdésre felelni, mi az oka annak, hogy a konstruktív tipográfia kezd ellaposodni, illetve miként lehetne azt az ellaposodástól megmenteni. A látszólagos ellaposodásnak okát abban látom, hogy még ezideig kevés azoknak a tipográfusoknak száma, — különösen Magyarországon — kik a közönség figyelembe vétele mellett (ezalatt pszichikai és gyakorlati szempontokat értek) képesek arra, hogy tudatosan alkossanak. Azonban annál jóval többen vannak azok, kik a keveseket jól vagy rosszul utánozzák. Ebből ered azután, hogy a konstruktív tipográfia látszólag sematizálódik.

A konstruktív tipográfia célja ma már közzismert, azért itt csak annyiban foglalkozom vele, amennyire éppen szükséges. A konstruktív tipográfia leglényege-

Geyer Raoul (Párizs)

sebb szempontjai, mint tudjuk, az anyagszerűség, szerkesztés és a nyomtatvány társadalmi funkcionálása, ezért megköveteli művelőjétől, hogy ismerje az anyag törvényeit, a mai kor társadalmának általános lélektanát és a termelés viszonyát. És én meg vagyok győződve arról, hogy aki ezen ismeretek birtokában van, az nincs ráutalva, hogy „majmoljon” s így alkotásai — mivel kollektív szempontjuk kiérezhető — nem giccek, hanem különböző megoldású és formájában, látásában korszerű tipográfiaiak. Tehát legelső sorban az előbb említett dolgokkal kell a szaktársakat minél szélesebb körben megismertetni, mert szerintem ez lehet egyedüli alapja annak, hogy a konstruktív tipográfiába minél több változatosságot vigyünk s így azt a látszólagos ellaposodástól megmentsük.

Itt még meg kell említenem, hogy miként a múltban a Nyomdászati Tanműhely jelezte Magyarországon a tipográfia irányát, úgy a jelenben ez a feladat, szerintem, a nyomdaipari továbbképző szaktanfolyamokra hárul. Ezek pedig csak akkor tudják ezt a hivatásukat teljesíteni, ha az eddigi oktatási módszereket a mai kor követelményei szerint megváltoztatják, vagyis ha a rajz és egyéb tipográfiai tanításokkal párhuzamosan a már említett kérdésekkel is foglalkoznak úgy külön előadások, mint vita formájában. Ha ez így lesz, akkor egész bizonyos, hogy a szaktanfolyamok nagyobb látogatottságnak fognak örvendeni, mint a múltban és úgy a nyomdai munkásságnak, mint a konstruktív tipográfiának erőforrásai lesznek.

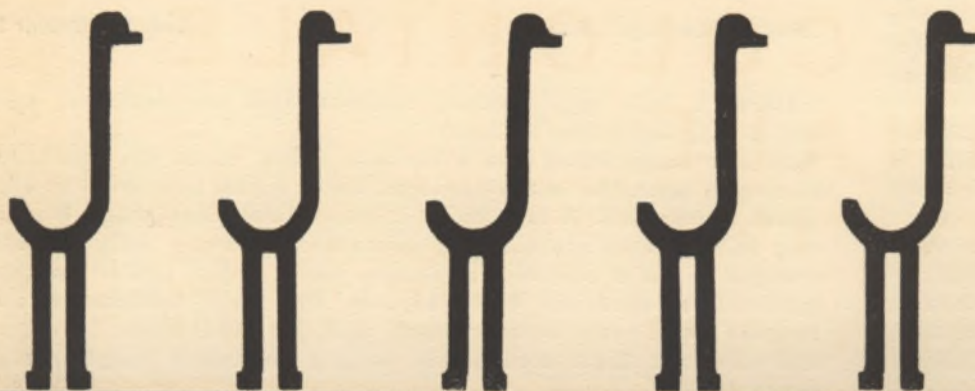
Klein Vilmos

A fenti hozzászólás — úgy érzem — semmivel sem hozta közelebb egymáshoz a leegyszerűsített tipográfia tárgyában megindult vita résztvevőinek nézetét.

és emiatt sok üldöztetésnek is volt kitéve, ami miatt városról városra, faluról falura kellett bujdosnia mint vándornyomdász. E bujdosása közepette eltűnően Debrecenből, Nagyváradra ment, innen Gyulaféjérvárra, Neddicéze (Nedlész, Muraköz), Alsólendvára, majd ismét Nagyváradra ment nyomdájával. Nagyváradon sem volt az üldöztetés miatt e magyar harmadik nyomdának maradása és tovább vándorolt a fiatal Hoffhalter. De ő is beteg volt már s a nélkülözést, betegséget nem bírván, az úton epemirigyben halt meg. Mi lett a nyomdával, tudni nem lehet felőle semmit, csak azt, hogy Hoffhalterék után hatvan évi intervallum következett a nyomdászati történetében. E hatvan évi intervallum után, 1630-ban nyílt meg a lőcsei nyomda Brenner Lőrinc alapításában. **Haraszti József**

A német tankönyvek illusztrációjának mértéke

A müncheni nyomdai szövetség illusztrált olvasókönyvek kiállítását vette tervebe. Németország minden városából érkező óriási anyag átrostálásakor megdöbbenve tapasztalták, hogy egyetlenegy olvasókönyv ütötte csak meg a közölt képanyag és grafikai szempontok alapján a kívánatos pedagógiai mértéket. A kiállítási szempontok, a tartalmi vonatkozástól eltekintve, csupán formális kívánalmakat tartottak szem előtt. Joggal követelhető, hogy a tipografikus és képszerű ábrázolás a könyv irodalmi színvonalával párhuzamban álljon. Nem közömbös, hogy a könyv, amely óráról órára a gyermek szemé előtt állva illusztrációival, formaképzésével egész életre terjedő mély benyomást gyakorol, ne az ízlés magasabb követelményeinek megfelelő legyen.

EXI
INT
PAR
LE TO

Geyer Raoul (Párizs)

Hirdetések tipográfiai ábécéjéhez és megoldásához mind a mai napig hiányzott a nyomdász-műhelyben leginkább használatos betűtípusok ábécéje, úgyhogy a rajzolónak, ha a valóságnak megfelelő tervet akart készíteni, innen-onnan ujságokból, betűszedésmintákból stb. kellett összeszednie a betűket. A német nyomdászok művelődési egyesületének (Bildungsverband den Deutschen Buchdrucker) kiadásában most jelent meg az első ilyen betűtípus-ábécé, amely a betűgrádusokat 48 pontig tartalmazza.

A könyvek saját otthonunkban

Ilyen címmel jelent meg a francia nyomdászok egyesületének (Union des Maîtres imprimeurs français) egy igen szép luxuskiadványa, amelynek szerkesztését a nagy francia könyvtárak vezetői, számos bibliofil és a könyvtechnikai díjak nyertesei vállalták magukra. A gyönyörű kötet 25×32 cm formátumban, 300 oldalt 60 színes mellékletet, amelyeket az összes különböző grafikai eljárásokkal állítottak elő, ezenkívül 100 oldal szedésmintát (ugyanannak a szövegnek 100 különböző megoldása) tartalmaz.

A „Bulletin Officiel des Maîtres Imprimeurs Français” c. folyóirat szencziós karácsonyi kiadványai, amelyek nemcsak a nyomdász és a könyvbarát, de az olvasó nagyközönség igaz örömeire is szolgálnak, mindenkor újjelzői a francia nyomdatechnika fejlődési vonalának s ezért számíthatnak a művelt külföld érdeklődésére. Az idei évkönyv gazdagságánál és érdekes tipográfiai törekvésénél fogva még fokozottabb mértékben számíthat erre.

Klein kollégám valójában Wietorisz szaktárs multkori cikkét igyekszik egy és más irányban jobban megvilágítani, mint ahogy az valóban megvilágításra is szorult.

A dolog érdemére térve, elsősorban arra a véleményre kívánok kitérni, hogy „minden idők tipográfiája a termelési viszonyból ered”.

Ezt határozottan tagadom. A nyomdaipari termelési viszonyok a tanműhely idejében — akcidencia dolgában — nem különböztek túlságosan a korábbi „akcidenssstílusok” idejében divott termelési rendtől.

Az akcidensszedést a litográfia utánzására való törekvés termelte ki, de mert az ezirányú tipográfiai ténykedés — dacára a ráfordított tömérdek időnek — nem hozta meg a kívánt eredményt, a nyomdaipar és a közönség egyformán hátat fordított ennek a stílusnak s más úton kereste a megoldást. És mert akkoriban kezdte az iparművészet befolyását érvényesíteni a mi iparunkban is: az akcidensszedés az akkori egymást váltogató iparművészeti stílusokhoz alkalmazkodott.

Nem ismétlem a fejlődés fokozatainak változását, már sokszor elmondtam itt és másutt, de bizonyos az, hogy az akcidensszedés mindig a divathoz alkalmazkodott. És mert ezek a folyton változó stílusok egyike sem felelt meg az igazi tipográfus ízlésnek meg az ipari anyagszerűségnek: végül is Morrisék előtt hódolt be s az akcidensszedés tengelyéül választotta a betűt.

Tette pedig ezt anélkül, hogy erre a termelési rend fejlődése kényszerítette volna.

SITION COLONIALE
RNATIONALE
MAI - NOV, 1931
DU MONDE EN UN JOUR

LA FAUNE ET LA FLORE
L'ART ET L'INDUSTRIE
LA VIE EXOTIQUE

KLISÉGYÁR

SOKSZOROSÍTÓIPAR RT

BUDAPEST VIII, TISZA KÁLMÁN TÉR 1. TELEFON: JÓZSEF 302-85

AUTOTÍPIÁK • FOTOTÍPIÁK • TÖBBSZÍNKLISÉK

KORSZERŰ

NYOMTATVÁNYOKAT KÉSZÍT
ELSŐRANGÚ KIVITELBEN

BIRÓ MIKLÓS NYOMDA ÉS KIADÓVÁLLALAT RÉSZVÉNYTÁRSASÁG

BUDAPEST VII, RÓZSA UCCA 25. TELEFON: JÓZSEF 443-27

Tervezte: Herschkovits Dezső

COURS MOLIÈRE

NEUILLY
PÁRIS MELLETT

MADAME
COUTURIER

1880-BAN BOIS DE BOULOGNE-NÁL ALAPÍTOTT LEÁNYNEVELŐINTÉZETE FELVESZ MÉG NÉHÁNY ÚRILEÁNYT, KIK A FRANCIA ÉS MÁS IDEGEN NYELVET ELSAJÁTÍTANI S TANULMÁNYAikat FOLYTATNI ÓHAJTJÁK. SZERETETTELJES CSALÁDI ÉLET. — KITŰNŐ REFERENCIÁK. — MÉRSÉKELT ÁRAK

Talabér József

PENSIONNAT

CHÂTEAU BIENVENU

LUTRY (Lausanne mellett)

Elsőrangú, előkelő leánynevelő-intézet a Genfi-tó partján, ahol úri családok leányai a legközelebbben el-sajátíthatják a *francia* és *angol* nyelven kívül mindazt, ami az abszolút műveltséghez szükséges. *Háztartási* és *szabászat*i tanfolyamok. *Zeneoktatás*. Mindennemű *sport*. Téli és nyári tartózkodás az Alpésekben. Prospektussal szívesen szolgál *Mme Rufer*, igazgató

György Imre

VASÚT- FELSZERELÉSI RÉSZVÉNYTÁRSASÁG

HAJNAL UCCA 6

TELEFÓN
T. 93-71

Teskó József

BALATON- FÖLDVÁR GYÓGYFÜRDŐ

IGAZGATÓSÁG:
BUDAPEST, IV. KER.,
VÁCI UCCA 56

TELEFÓN:
JÓZSEF 101-26

VILLATELKEK KEDVEZŐ
FIZETÉSI FELTÉTELEKKEL

Franyó József

Égész éven át nyitva!

Csonka-Magyarország legelőkelőbb fürdő- és üdülőhelye. Lithiumos, alkalicus gyógyforrás. 70 holdas fenyvespark. Remek kirándulóhelyek. Villanyvilágítás, vízvezeték, csatornázás. Golf-otel. Kupavezer 90 szobával. Apartementek, fürdőszobák, hotel-hall, olvasóterem. Táncterem. Bar. További szállodák 100 lakószobával. Strandfürdő. Kádfürdők. — **Nyáron**: Evezős sport, motoros, vitorlás sport. Lawn-tennis. **Golf**. Cigány. Jazz. Koncertek. Kabaré előadások. — **Télen**: Korcsolyázás, sí, fakutyázás, vitorlás szán és minden téli sportok. Fűtött szobák és társasági termek. Méltányos szobaárak és penziók. Legszebb kirándulás a Balatonra. Nyugati komfort és kényelem. Gyorsvonat. Cözahajójáratok. Előszerező június 15-ig. Főszezón június 15-től szeptember 1-ig. Utószezón szeptember 15-től október 15-ig. — **Télszezón**. Téli és előszezónban nagy ármérséklés. Prospektussal szolgál az igazgatóság.

GASTHOF

LANGMANN

GRATWEIN BEI GRAZ

20 percnnyire Gráctól. Gyönyörű hegyvidék. Jó polgári kényelemmel berendezett szobák. Kitűnő konyha, fürdő, rádió, telefon. Teljes penzió szobával, egész éven át, napi 6 schilling. Felvilágosítások és előjegyzések

AZ EST UTAZÁSI IRODÁJÁBAN
Budapest, VII., Erzsébet-körút 18-20
Telefon: József 455-50

Talabér József

LES MARGUERITES

LAUSANNE

Av. FLORIMONT 26

PENSIONNAT DE
JEUNES FILLES

Francia társalgási nyelv. —
Nyelv- és zeneoktatás. Első-
rangú ellátás. Előkelő csa-
ládi nevelés. Mérsékelt pen-
zióárak. Mme CARASSO

Izraelita leánynevelőintézet

Talabér József

Gyakorlati hirdetés-szedéspéldák „Az Est” 1930. évi Hármaskönyvéből. Athenaeum Rt.

Ez kimondottan természetes fejlődés volt.

Ezzel ellentétben a háború utáni új termelési módszerek térfoglalása a nyomdaiparban kiformálta a konstruktív tipográfiát.

A mai tipográfia és tanműhelyi tipográfia között valóban vannak közös jellemvonások, a leglényegesebb ezek között az anyagszerűség és egyszerűség.

'Hogy a kettő között mégis óriási a különbség: az már teljesen a merőben különböző termelési rendszerek következményének tudható be. E következmények éreztették hatásukat úgy technikai, mint formai vonatkozásban. Ami a vita másik lényeges pontját illeti, hogy miért laposodott el a konstruktív tipográfia, e tekintetben aligha fogjuk megtalálni a közös platformot.

Én távolról sem gondoltam arra, hogy ez az ellaposodás a kevésbé képzett szakőrök „giccsei”-nek folyománya. Ellenkezőleg: én éppen azoknak a fiatal kollégáimnak „tudatosan alkotott” munkáira gondoltam, akik az új irány apostolainak vallják magukat s oly munkákat termelnek, amelyek úgy hasonlítanak egymáshoz, mint a tenniszlabda a — billiárdgolyóhoz. Formai különbség nincs köztük, mindkettő gömb, de az egyik könnyű, a másik pedig súlyos. Az ellaposodásnak — érezzük ezt mindnyájan — pedig útját kell állanunk. Ezt csak az egyéni ízlés nagyobb mérvű érvényesítésétől várom.

Tagadom azt, hogy az individuális munkálkodás ne volna érvényesíthető a konstruktív tipográfia területén, illetve hogy a konstruktív tipográfia alapelveit ne lehetne egyéni módon interpretálni.

Klein kollégám befejező soraiban sürgeti a tanfolyam oktatói rendjében a korszerű reformot. E tekintetben — sajnos — nem bízathatom, mert a viszonyok ma nem olyanok, hogy mélyreható reformokat e téren megvalósíthassunk. Ez különben hatáskörünkön kívül is esik.

Hogy azonban a tanfolyamok újabb tanévé küszöbén azok reformjáról is szó essék: egész őszintén kell kifejezést adnom ama véleményemnek, hogy lényeges reformokra a tanfolyamok keretében nincs szükség, mert akár az általam vezetett csoport, akár a Kun kollégám csoportjának munkáját tekintjük, ezekben meg kell látni a korszerű oktatásra való törekvést. Ennek a tanításnak kétségtelenül vannak fogyatékségei, de alapjában véve eredményesek. Mi — előadók — tudjuk, hogy tanítványaink jelentékeny része akcidenszedői tudás és ötletesség dolgában számottevő haladást értek el. Hogy ez a gyakorlati életben nem nyilvánkozik meg olyan mértékben, mint kívánatos volna, annak igen nagy mértékben a mai áldatlan gazdasági viszonyokban kell az okát keresni. Nézzünk körül a nyomdáiban. hol foglalkoztatnak ma még akcidenssedőket? Alig 4—5 nyomdáiban. Akcidenssedőink 90%-a, tanító-mestereinkkel egyetemben, — sétál. Az akcidenssedő ma az a bizonyos „parádés ló” — bocsánat e jelzőért, amit nem én kreáltam —, akinek alkalmazása a nyomdák szerint — ma luxus. Az ilyen vélekedésnek én ugyan ellentmondok, mert tipográfiai művészetbeli irányítóra és vezetőre minden olyan nyomdának szüksége van, amelyik termékelnek nívóját fenn akarja tartani. Végtelenül szomorú, hogy nálunk ennek a felfogásnak nyomát sem találjuk. Az egyik nyomda azért nélkülözheti az akcidenssedőt, mert főnöke vagy faktora anno dazumal — értsd a múlt század végén — kiváló akcidenssedő volt, tehát mai is kell hogy értsen hozzá; a másik nyomda azért nem alkalmaz akcidenssedőt, mert a mai „stílus” olyan egyszerű, hogy azt minden valamire való sorszedő is kell hogy sikeresen kultiválja s a tiszteletreméltó nagyüzemek pedig szélnek eresztik akcidenssedőiket, mert vannak tipografizáló grafikus művészek, vagy „művészek”, akik 3—10 pengőért rajzolnak levélfejet vagy havi 120 pengőért vállalják a tipografizáló művész munkakörét... Ha igaz, hogy valamikor luxus volt a levélfej rajzoltatás — úgy ma igaz az, hogy ez ma — hála a művésztúltenyésztésnek — a legolcsóbb termelési módszer — legalább a hozzáértő nyomdavezetők szerint.

Ha tehát Klein kollégám reformokat követel, csak azért, hogy a tanfolyamokat többen látogassák, arra csak azt üzenhetem, hogy célkitűzési, programbeli reformokra nincs szükség, sokkal inkább arra, hogy a tanfolyamokra még többen iratkozzanak be, hogy a kézszedők nagy többsége elsajátíthassa a mai egyszerű akcidenssedő alapfogalmait, hogy képes legyen az okszerű, korszerű és ízléses termelésre. Ha ezt az egész vonalon elérjük, sikeresen vehetjük fel a harcot a „tipografizálni tudó” művészekkel és művésznőkkel. Erre a harcra fel kell készülnünk, mert előbb-utóbb aktuálisabb válik a kérdés: kinek a munkaköre az akcidencia? Szedők-e, vagy művészek? Igaz, hogy nálunk sokkal aktuálisabb volna felvetni a jelszót: A nyomdaipar pedig a tanult nyomdászoké — az egész vonalon!

Wanko Vilmos

**VÁSÁROLJUNK,
TOBOROZZUNK
ÚJ TAGOKAT!**

A MI SZÖVETKEZETÜNK AZ ÁLLAMTULAJDONOS FOGYASZTÁSI SZÖVETKEZET

SZEREZZUNK ÚJ ELŐFIZETŐKET

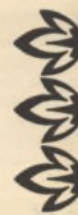
NÉPSZAVA

TERJESSZÉTEK MINDENÜTT

SZEREZZ ÚJ ELŐFIZETŐKET

NÉPSZAVA

TERJESSZÉTEK MINDENÜTT

MINDEN OSZTALYTUDATOS

SZERVEZETT MUNKASNAK

ERKÖLCSI KÖTELESSÉGE A

NÉPSZAVÁRA ELŐFIZETNI!

SZAKSZERVEZET

PÁRTSZERVEZET

SZÖVETKEZET

A MUNKÁSSÁG 3 PILLÉRE

Sonnenschein Miksa

Gyakorlati hirdetés-szedéspéldák a „Népszava” Világosság Rt.

A szövegíró InterType „C” modellű szedőgépeken szedve. (A világi „Grafika” Gépkereskedelmi Rt., Budapest V, Csáky uccsa 26. szám.) Szerkeszti: Rosner Károly. Felelős szerkesztő: Wanko Vilmos. Kiadja: Farkas Ferenc. Szerkesztőség és kiadóhivatal: Budapest Rózsa u. 25. 1931. július 15-től Budapest VI, Andrassy út 9. Nyomdai: Biró Miklós Nyomdai Műintézet Rt., Budapest VII. ker., Rózsa u. 26. szám. Felelős: Sándor Zsigmond igazgató

GRAFIKAI IPAROK MESTERISKOLÁJA LEIPZIG

SZEMESZTEREK KEZDETE MÁRC. 1. ÉS OKT. 1-ÉN

**Kiképez a grafikai iparok minden ágában előforduló fontosabb
ügykör betöltésénél szükséges**

**technikai
gazdasági
tudományos
ízlésfejlesztő szakismeretekre**

**A tanterv egyéni képzésre van megállapítva
Felvétetnek úgy belföldiek, mint külföldiek**

**Közelebbi felvilágosítást a feltételekről, a tanulmány tartamá-
ról és módjáról a prospektus nyújt, amelyet az iskola igazgató-
sága Leipzig C 1. postafiók 332, az érdeklődőknek ingyen küld**

**RÉVÉSZ
ÉS EHRlich**
CINKOGRÁFIAI MŰINTÉZET

BUDAPEST, VII. DOB U. 37

TELEFON: 376.44

**KÉPVISELŐT
KERES**

**elsőrangú német
hengeröntöde és
hengeranyaggyár**

**Ajánlatok »Megbízható« jeligével
a Magyar Grafika kiadóhivata-
lába, Andrássy út 9 sz. küldendők**

MELY CÉGEKET KELL ISMERNÜNK

CÉGEK ÁBÉCÉ-RENDES JEGYZÉKE

Acélmetszet-sajtólasok

Levélfejtés- és cégkártyaspecialitások. Finom burkolatok parfümériák részére és cigarettacsomagolások. Emil Bach & Co., Kunstanstalt, Nürnberg.

Albert Fischer-galvánók

Galvanoplasztik G. m. b. H., Berlin SW 48, Friedrichstr. 16.

Aluminium és cink nyomólemezek

A. Laue & Co., Berlin NW 6, Karlstrasse 39.

Aluminiumlapok

minden minőségben. Metallpapier-Gesellschaft, München 12.

Aluminium nyomólemezek

„Algra“-márka. Algraphische Gesellschaft, Berlin-Schöneberg, Hauptstr. 8.

Átnyomópapírok

C. Angerer & Göschl, Wien XVI—I. Szemcsésés pauszpapírok köre való átnyomásra, lekaparópapírok, autogr. kréta és tusok.

Átnyomópapír

Richard Naumann, Dresden-A. 16. Nedves, berlini, áttetsző és autográfiai átnyomópapírok.

Aufstieg-Bücherei

(Előmeneteli Könyvtár) I. kötet: „Vom Gehilfen zum Drucker-Direktor“, der Weg zum fachlichen Aufstieg. Irta: R. Engel-Hardt. Ára 3.50 márka. „Deutscher Drucker“ Berlin SW 61.

„Axel“ maratógép

1000-szeresen bevált. Falz & Werner, Leipzig C 1.

„Barma“ bronzirozó gép

Emil Bartsch gépgyár, Gautzsch bei Leipzig.

Bádognyomó gyorssajtók

Bádognyomó rotációs gépek

Bádognyomó kézisajtók J. G. Mailänder, Schnellpressenfabrik, Cannstatt-Stuttgart.

Berakókészülékek

Heinrich Rohrbacher, Berlin NO 55. „Simplex“ ívberakó modern munkamód részére.

Betüöntödei termékek

Bauersche Giesserei, Frankfurt a. M., Barcelona.

Bőr hengercsövek

Johann Unversagt, Offenbach a. M.

Bőr hengerek

M. Jordan & Sohn, Berlin S 42.

Bronzirozó gépek

„Lüce“ Maschinenfabrik, Leipzig-Li.

Bronzirozó gépek

Az ismert „KOHMA“ sík bronzirozó gép. Köhlbach & Co., Leipzig-Lind.

Bronzirozó gépek

Hatszoros szalagperorolással, bevált szerkezettel, gyártja Lantke & Co., Maschinenfabrik G. m. b. H., Leipzig-Stütt. II.

Bronzirozó gépek

F. Lämmerhirt, Brandis b. Leipzig.

Carl Heynisch K.-G.

papírnagykereskedés, Berlin SW 68, Neuenburgerstr. 30, Dönhoff 2307. u. 08. Papírok minden nyomtatási eljárásához.

Cink nyomólemezek

sík- és offsetnyomás részére. Fémnyomólemezgyár Paul Ehmman, Stuttgart, Rotebühlstr. 51.

Cink nyomólemezek

A. Laue & Co., Berlin N 24, Oranienburgerstr. 58.

Cink- és vörösrézlemezek

Werner & Schade, Berlin N 54.

Cink, réz és vörösréz

lemezek, planpolirozás A. Laue & Co., Berlin N 24, Oranienburgerstr. 58.

Enyvező-gépek

Minden nagyságban és minden munkálati célra. Maschinenfabrik Laube, Dresden-A. 16, Blasewitzerstr. 68.

Etikettező, gumizó és lakkozó gépek

minden nagyságban és kivételben. Maschinenfabrik Laube, Dresden-A. 16, Blasewitzerstr. 68.

Fa betűk

Fabetűgyár Roman Scherer A.-G., Luzern (Svájc).

Fa használati cikkek

Ludwig Koch & Sohn, Laasphe i. Westf.

Ferrotípek

Dornemann & Co., Magdeburg.

Festékdörzsölő gépek

J. M. Lehmann, Dresden-A. 28. A legrégebbi különlegességi gyár.

Festékek

Otto Baer, festékgyár, Radebeul-Dresden.

Festékek

az összes grafikai iparok részére Druckfarben-Gesellschaft m. b. H. Berlin-Tempelhof.

Festékek

Gehr. Jänecke & Fr. Schneemann Komm. Ges. a. Akt., Druckfarbenfabrik, Hannover.

Festékek, kencék

Gehr. Hartmann, Halle-Ammendorf.

Festékek, kencék

Michael Huber, München.

Festékek, kencék

Gehr. Jänecke & Fr. Schneemann, Komm.-Ges. a. Akt., Druckfarbenfabrik, Hannover.

Festékek, kencék

Kast & Ehinger, G. m. b. H., Stuttgart.

Festékek, kencék

Dr. Lövinsohn & Co., Berlin-Friedrichsfelde.

Festékek, kencék

Farbwerke Franz Rasquin A.-G., Köln-Mühlheim.

Festékek, kencék

Hans Schleinitz, München 13.

Festékek, kencék

Dr. Gustav Wicke, könyv- és könyvnyomtatási festékek, Berlin-Tempelhof.

Festékek, kencék

Hans Wunder, G. m. b. H., Wilhelmsberg bei Berlin NO.

Festékek, kencék, korom

Farbenfabrik Fischer, Naumann & Co., Ilmenau, Thür.

Festékfecskendő-telep

Berlin S 42, Alexandrinenstr. 36.

Festékgyárak

Siegwerk-Industrie-Gesellsch. m. b. H., Siegburg. Különlegesség: mélynyomófestékek.

Fűzőgépek

Preusse & Co. A.-G. Leipzig 181.

Fűzőszalagok

Maschinenband-Weberei, Gebr. Kötter, Leipzig W 33, Nr. 11.

Galvánok és stereotípiák

Galvanoplastik, G. m. b. H., Berlin SW 48.

Galvanoplasztikai telep

Langbein-Pfanhauser-Werke AG, Abt. F. Leipzig O. 28.

Gépszalagszövőde

Gebrüder Kötter, Leipzig W 33, Nr. 11.

Grafikai szakirodalom-

katalógust kívánatra küld „Deutscher Drucker“ Berlin SW 61.

Gumikendők

Arnold Reinschagen, Leipzig. Alapítva 1868.

Gumizott papírok

Leipzig Gummi- u. Lackieranstalt, Schroeder & Co., Lucka bei Leipzig.

Hajtogató automaták

Kleim & Ungerer, Leipzig-Leu.

Hajtogató gépek

Gebrüder Brehmer, Leipzig-Plagwitz.

Hajtogató gépek

A. Gutberlet & Co., Maschinenfabrik, Leipzig.

Hajtogató gépek

Preusse & Co. A.-G., Leipzig 181.

Használt gépek

Kérjen jegyzéket készleteinkről. Hans Opitz & Co., Hannover.

Használt gépek

Rudolf Stenz & Co., G. m. b. H., Berlin SW, Friedrichstr. 16.

Hengeranyag

Felix Böttcher, Leipzig O 27.

Hengeranyag

Chem. Fabrik Ortrand A.-G., Berlin NW 7, Dorotheenstr. 35.

Hengeranyag

Kast & Ehinger G. m. b. H., Stuttgart.

Hengeranyag

Hans Wunder G. m. b. H., Berlin-Wilhelmsberg.

Hengeranyaggyár

és hengeröntöde H. Möbius & Sohn, Haltingen, Bad. „Reform“ hengeranyag.

Hengeröntő készülék,

sűrített levegő-vakuum.

Hengermosó gép

függőleges, könyv-, kő- és offsetnyomás részére. Max Sadowsky, Berlin S 42.

Hengeröntővállalatok

Berger & Wirth. Festékgyárak: Leipzig, Barmen, Amsterdam, Budapest, Leningrad, Rio de Janeiro.

Írógépkartonok

Leipziger Gummi- und Lackieranstalt Schroeder & Co., Lucka bei Leipzig.

Javító műhely

Boy & Walter, Berlin SW 68, Alte Jakobstr. 40—41.

Kartonáztógépek,

mindenfajta és komplett berendezéseket szállít Maschinenfabrik Laube, Dresden-A. 16, Blasewitzerstr. 68.

Kartonáztógépek

Preusse & Co. A.-G., Leipzig 181.

Kasirozóintézet

Robert Grosse Kartonnagenfabrik, Leipzig 90, Weidmannstr. 2.

Kémigráfiai berendezések

Paul Drews, Berlin SW 68. A grafikai ipar különlegességi gyára.

Kizáróanyag

Bauersche Giesserei Frankfurt a. M. és Barcelona.

Kliséfák

Joh. Weber, Göppingen (Würt.)

Kliségyár

Johann Hartleib, Berlin S 14. Kérjen katalógust a készletben levő vignetákról.

Klisék

Nem nyomda, hanem kliségyártás. Ellámt elrendű munkák. Vonalas maratások, autotípiák. Fametazetek, galvánok. Stereotípiák és matricák. Retusok, vázlatok mindenféle nyomtatványokhoz. Legolcsóbb árak. Hansa-Klischees Dresden-A. 1, Postafiók 261.

Klisék

C. Angerer & Göschl, fotokémiai műint. Wien, XVI—I.

Klisék

Thedran & Kraushaar, Berlin SO 36.

Korrektúraelhúzó prések

Kleim & Ungerer, Leipzig-Leu.

Könyvkötödei és kartonáztógépek

August Fomm, Maschinenfabrik, Leipzig-Reudnitz.

Könyvkötödei szükségletek

mindenfajta fajtáját ajánlják Wilh. Leo's Nachf. Stuttgart.

Könyvkötő-fűződrót

J. D. Boecker Söhne, Hohenlimburg (Westf.)

Könyvkötödei és kartonáztógépek

Gebr. Brehmer, Leipzig-Plagw.

Könyvnyomdai eszközök

G. E. Reinhardt, Leipzig S 3/106. (Csak viszonteladókna.)

Könyvnyomdai gyorssajtók

Dresden-Leipziger Schnellpressenfabrik A.-G., Coswig I. S.

Könyvnyomdai gyorssajtók

J. G. Mailänder, Schnellpressenfabrik, Cannstatt-Stuttgart.

Könyvnyomdai segéd- eszközök

G. E. Reinhardt, Leipzig S
3/143 a (csak ismételteladókknak).

Könyvnyomdai hengerek

Böttcher & Renner, Nürnberg.

Lehúzó prések

Robel & Co., München S 50.

Lévelboríték- és zacskógyár

Walterwerke Maschinenfabrik
m. b. H., Leipzig W' 31.

Litográfiai hengerek

Böttcher & Renner, Nürnberg.

Litográfiai kövek

Ajánl. saját bányáiból
J. Friedrich Daeschler,
Langenalthem E (Bayern). Soln-
hofen, Mörsheim.

Litográfiai kövek

Kék és sárgák, legjobb álla-
potban.
August Daeschler & Co., G. m.
b. H., Solnhofen (Bayern).

Litográfiai tusokat és

litográfiai krétákat,

mint valamennyi szakbavágó
preparátumokat gyártanak
Rohrer & Klingner, Leipzig-Co.
12.

Matricalapokat, matricaport

1891 óta gyárt elsőrendű minő-
ségben. Carl Ostermann, Bremen. Bel-
és külföldön legjobb eredménnyel bevezetve. Stereotí-
piál papírok minden használá-
tos formátumban készletben. —
Kívánatra mintát küld.

Matricatisztító gép

Max Sadowsky, Berlin S 42.

Másolókeretek

pneumatikus préseléssel, offset-
mél- és horganynyomáshoz.
Kliségártás és typoneljárás.
Másolóvilámpák és villamos ön-
működő vakumszivattyúk.
P. Schmidt & Co., Berlin SW. 11,
Schönebergstr. 26.

Másolókészülékek

offset, mély- és cinknyomás ré-
szére pneumatikus rányomással.
D. R. P. megjavított kivitelben.
Másolóvilámpák és elektromos
vacuumszivattyúk, automatiku-
sak. P. Schmidt & Co., Berlin
SW 11, Schönebergerstr. 26.

Mélynyomás

Kompl. mélynyomótelepek be-
rendzése. Willy Schwede, Ham-
burg 36, Gr. Theaterstr. 34—35.

Mélynyomófestékek

minden gép részére.
F. Ruckelhausen & Co.,
Farbenfabriken, Eppstein im
Taunus.

Mélynyomó rotációs gépek, ívberakásra

J. G. Mailänder, Schnellpressen-
fabrik, Cannstatt-Stuttgart.

Mélynyomóhengerek

minden alakban. Csiszoló- és
simítógépek. Rézbevonótelepek.
K. Walter, München SW,
Pilinganserstr. 22.

Mélynyomóhengerek

Rézbevonótelepek.
Langbein-Pfahner-Werke AG.,
Abt. F. Leipzig O 28.

Mélynyomóhenger-csiszoló- gépek

Rakelesziszológép DRP. Címfej-
csiszolókészülék hengersizáló-
kocsival D. R. G. M. Vörösréz-
hengerek újrakészítése. Otto
Wuschig, Berlin SO 36. Marian-
enstr. 31—32. Tel.: Oberbaum
F 8, 31 86.

Molton, Moleskin

Csak nagyban előadók részére.
Bachofen & Sohn, Mittweida-Sa.

Offsetátvittelek,

az eredetihez hű kivitelben és a
legrovidebb skála felhasználása
átnyomással. Sauer & Co., Ber-
lin SW 68, Alexandrinenstr. 26.

Offsetheft 1928

sok érdekes gyakorlati cikket
tartalmaz az offsetnyomtatásról
és számos színes műmellékletet.
Ára 2.75 márka. „Deutscher
Drucker”, Berlin SW 61.

Offsethengerek

Böttcher & Renner, Nürnberg.

Offsetkéziprések

J. G. Mailänder, Schnellpressen-
fabrik, Cannstatt-Stuttgart.

Offsetmásoló készülékek

pneumatikus rányomással és fel-
csapható üveglappal, D. R. P.,
verseny nélkül.
P. Schmidt & Co., Berlin SW 11,
Schönebergerstr. 26.

Offsetnyomdai anyagok

Böttcher & Renner, Nürnberg.

Offsetsajtók

Faber & Schleicher A.-G.,
Offenbach a. M. Offsetpreseket
szállít úgy minőségileg, mint
mennyiségileg legjobb teljesít-
ménnyel. A vezető német világ-
márka.

Offsetsajtók

Dresden-Leipzig Schnellpres-
senfabrik A.-G., Coswig i. Sa.

Offsetsajtók,

„Leipzig”, Kleinod”, „Kleine”,
„Rubens” és a kétszínnyomó
„Planeta” offsetsajtók. Vezető
márkák a legtekélyesebb kivitel-
ben.
Dresden-Leipzig Schnellpres-
senfabrik A.-G., Coswig i. Sa. Európa
legnagyobb offsetsajtógyára.

Öznizógépek

Wihl. Maul jr., Dresden-D. 27.

Özniző gépek

Const. Hang, Göppingen-A.

Papírnagycég

Berth, Sieglismund, Berlin
SW 68. T. Dönh. 1400—1404. Fi-
nom és csomagolópapírok.

Pecsetjegy-sajtók

Wihl. Maul jr., Dresden-D. 27.

Papírok (gumizott)

Leipzig Gummi- u. Lackier-
anstalt, Schweder & Co.,
Lucka bei Leipzig.

Perforáló gépek

Märkische Perforiermaschinenfb.,
Berlin SO 36.

Perforáló gépek

Maschinenbauanstalt
M. Vetter & Co., Leipzig-Gohlis.

Pénztekercspapírok

Vasúti és postaiúrlapok. Druckerei
Hermann Lukowski, Breslau 2.

Prégelősajtók

pecsétmárkák gyártásához, ere-
deti KG. Kiess & Gerlach, Ma-
schinenfabrik, Stuttgart.

Prégelt pecsétmárkák,

Mindennemű aranypréselések,
árjelző- és mintakártyák stb.
Tömegpéldányszámú specialitá-
sok. Emil Bach & Co., Kunst-
anst. Nürnberg.

Presspan + Presspanit

Merkel & Peretz,
Berlin-Friedenau 64.

Raszterek

az összes reprodukciós eljárá-
sokhoz.

Raster-Syndikat, Frankfurt—
München, G. m. b. H.
Haas—Epha—Koh-i-noor. Telep:
Frankfurt a. M. Neue Mainzer
Str. 77.

Reprodukciós intézet

Eberhard Schreiber, Leipzig.
Klisék, fotolitográfia.

Reprodukciós intézet

Louis Gerstner, Leipzig 18.
Kunstanstalt f. Autotypie u.
Zinkätzung.

Reprodukciós készülékek

Paul Drews, Alte Jakobstr 4.
Berlin SW 68. Optika, raszter,
ívlámpák és gépek.

Reprodukciós készülékek

V. Koula, Prága, Žitná ul. 27.
Legjobb beszerzési forrás.

Rézbetű- és ferrotípöntöde

Dornemann & Co., vésőintézet,
Magdeburg.

Rézbetű könyvkötők

számára
Dornemann & Co., Magdeburg.

Rézbetű könyvkötők részére

Dornemann & Co., Messing-
schrift- und Ferrotypangiesserei,
Gravieranstalt, Magdeburg.

Rézleniák

Bauersche Giesserei,
Frankfurt a. M. és Barcelona.

Rotációs gépek

csomagolópapírok részére,
Fischer & Krecke, G. m. b. H.,
Bielefeld 13.

Szakirodalom-katalógust

kívánatra küld a „Deutscher
Drucker”, Berlin SW 61.

Szakirodalom

Aufstiegbücherei, 1. kötet: „Vom
Gehilfen zum Drucker-Direk-
tor”, der Weg zum fachlichen
Aufstieg. Irta: R. Engel-Hardt.
Ára: 3.50 márka. „Deutscher
Drucker”, Berlin SW 61.

Szakiskolafüzet 1928

Szedéspéldák gazdag gyűjte-
ménye, számos bel- és külföldi
szakiskolából. Ára 2.75 márka.
„Deutscher Drucker”,
Berlin SW 61.

Száraz stereotípiál matricák

Poreain gyarsanzáradó matricák.
Gyártják: Rosenthal & Co.,
Röthenbach a. d. Pegnitz, Bay.

Szedés- és nyomtatáspélda- füzet

Száznál több mintával, az összes
nyomtatási eljárásokban. Ára
3.50 márka. „Deutscher Drucker”,
Berlin SW 61.

Szedőgépkalkulációs,

-javítások, -feldolgozások. Spocia-
litása: kizárókéek.
Ernst Albrecht, Berlin SW 29,
Gneisenaustrasse 67.

Tangrozóbörök

Leipzig Tangler-Werke,
Leipzig-Pl.

Tekercsvágógépek,

300—1500 mm vágási szélességig,
papíros és karton részére. Ma-
schinenfabrik, Laube, Dresden-A.
16, Blasewitzerstr. 68.

Tömöntödei keményítőtelep

Langbein-Pfahner-Werke AG.,
Abt. F., Leipzig O 28.

Vignetták

Bauersche Giesserei,
Frankfurt a. M. és Barcelona.

Vizsgálókészülékek

Louis Schopper, Leipzig S. 3.

Vonalozógépek

A „Kis Reinhardt” az a vona-
lozó gép, amely minden üzemben
nélkülözhetetlen. Vonalozószéle-
sége 80 cm-ig.
„Silima” és „Dulima”.
„Flakoll” síma fejszedést nyomó-
és vonalozógép, G. E. Reinhardt,
Abt. Förste & Tromm, Leipzig
S 3/143b.

WOLLEN SIE SICH UNTERRICHTEN

über alles, was in der ganzen Welt und namentlich in Deutschland auf allen Gebieten der graphischen Berufe und Techniken geleistet und geboten wird, WOLLEN SIE WISSEN, was an neuen Maschinen und Hilfsmitteln auf den Markt kommt, was an neuen Verfahren und Methoden von Spezialisten erdnenen und ausgearbeitet wurde, WÜNSCHEN SIE ANREGUNG und Belehrung, suchen Sie künstlerische Vorlagen für geschmackvolle Ausstattung von Familien-, Vereins-, Geschäfts- und Werbdrucksachen,

DANN ABONNIEREN SIE

die weltbekannte, im 37. Jahrgang erscheinende illustrierte graphische Monatschrift

DEUTSCHER DRUCKER

(DEUTSCHER BUCH- UND STEINDRUCKER) BERLIN SW 61. HAGELBERGERSTR. 49

Probenummer kostenlos. Jahresbezugspreis: für Ungarn, Rumänien, Tschechoslowakei, Jugoslawien RM 28.00, Angestellte RM. 21.00. Das Abonnement kann jederzeit beginnen. Zahlungen halb- oder vierteljährlich. Postscheckkonten: Budapest 54987, Wien 105095, Ljubljana 20449, Prag 79607

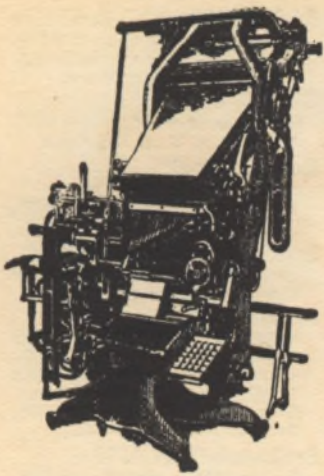
Ha bővíteni akarja szakmabeli ismereteit,
fizessen elő a

DEUTSCHER DRUCKER

című legjobb német szaklapra

Évenként megjelenik 12 vaszkó szám. — Előfizetési ára negyedévre 7.—márka. — Kérjen ingyenes mutatóvány-
számot, amelyet bárkinek bérmentve küld a kiadóhivatal

S O K T I Z E Z E R L I N O T Y P E S Z E D Ő G É P

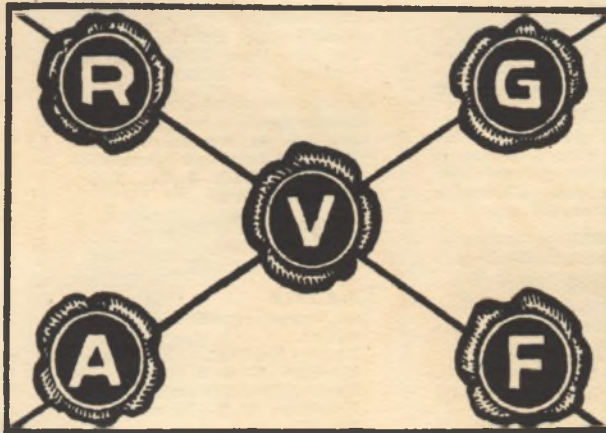
a világ minden kultúrállamában a leghitele-
sebb bizonyítéka annak, hogy a LINOTYPE

szedőgép feltalálása óta a nyomdai
szakma minden követelményének
a legteljesebb mértékben megfelelt

Kérje legújabbán megjelent prospektusunkat

GUTENBERG-HÁZ GEEL TESTVÉREK
BUDAPEST II, HUNYADI JÁNOS ÚT 12. SZÁM

SÜRGÖNYCÍM:
LEVÉLBORÍTÉK

ANDRÉNYI ZSIGMOND
LEVÉLBORÍTÉK ÉS PAPIRNAGYKERESKEDÉS
FÖLDMÁR
LEVÉLBORÍTÉK- ÉS PAPIRNEMŰGYÁR
„GRAZIOSA MILL”
LEVÉLBORÍTÉK- ÉS PAPIRNEMŰGYÁR RT.
RIGLER JÓZSEF EDE
PAPIRNEMŰGYÁR RÉSZVÉNYTÁRSASÁG
SZÉNÁSY PAPIRNEMŰGYÁR
RÉSZVÉNYTÁRSASÁG
VASADI ÉS VÉRTESI
LEVÉLBORÍTÉK- ÉS PAPIRNEMŰGYÁR

CÉGEK
GYÁRTMÁNYAI KIZÁRÓLAGOSAN A

VERIGRAND

LEVÉLBORÍTÉKGYÁROSOK BESZERZÉSI ÉS ELADÁSI SZÖVETKEZETÉNÉL KAPHATÓK
BUDAPEST, V. GÉZA UCCA 1 — TELEFON: AUT. 217-50 ÉS 217-59

HANS WUNDER

G. M. B. H.

BERLIN-WILHELMSBERG
FIÓKGYÁR: WIEN, XVII
világhírtí nyomdai, litográfiai, offset-
és mélynyomófestékeknek magyar-
országi vezérképviselete és lerakata

NYOMDAFESTÉK
KENCE- ÉS HENGERANYAGGYÁR

FREUND-BARÁT-FÉLE GRAFIKAI SZAKÜZLET
BUDAPEST V, CSÁKY UCCA 13. TELEFÓNSZÁM: AUTOMATA 282-35

Gebr. Hartmann, Ammendorf-Halle a. S.
Druckfarbentabriken

*Lerakat Magyarország részére:
Hartmann Testv. Nyomdafestékgyárak
Budapesti Fióktelepe V.
Tátra ucca 6, Telefon: Aut 231-43*

 Concentrarot 2153

 Concentragrün 2254

*Was sich im Offsetdruck mit zwei hochwertigen
Concentra-Offsetfarben erzielen läßt!*

A Magyar Grafika 11-12. számának (XI. évf.) fedőlapja és mellékletei

Fedőlapunkat ez alkalommal Dallos Hanna grafikusművész tervezte e számunk tartalmi gerincének megfelelően, ötletesen szimbolizálván a reklám útját. A technikai kivitelhez szükséges fametszeteket a tervező művész, az ólometszetet pedig Kner Albert, lapunk főmunkatársa készítette.

Lapunk illusztratív anyagának jelentékeny része a párizsi Agence Havas reklámtervező-osztályának gyakorlati eredményeit mutatja be, amit főként azért ajánlunk olvasóink figyelmébe, mert az egyes tablókön — bár technikai okokból nagyobb mérvű redukálást kellett alkalmaznunk — világosan látható, hogy egy-egy alapötletből milyen változatos művészi megoldású reklámokat lehetséges létrehozni. A tablók összeállítása az ismertető cikk Párizsban élő írójának, Geyer Raoul kollégánknak a munkája.

E számunkhoz négy tipográfiai szedéspélda-mellékletet csatolunk a Világosság-nyomda Rt. igazgatóságának áldozatkészségéből. E munkák tipikusan domborítják ki Dukai Károly kollégánk egyéni tipográfiai zsánerét, ami egyben a készítő nyomdavállalat sajtótermékeinek jellegzetességét is teljes hűséggel visszatükrözteti. E mellékletek méltatása szinte felesleges, hiszen azok kifogástalan tipográfiai megoldása, nagyszerűen sikerült ólometszetei, nemkülönben a briliáns nyomtatás, amely Bauer Henrik géptermi művezető szakavatottságáról tanuskodik, külön-külön és együttesen mind a szakszerű hozzáértést, technikai rutint és a szakmai tevékenység határtalan szeretetét szimbolizálják. Ezekkel a szedéspéldákkal kapcsolatban azonban mégis szükséges tipográfiai kivitelük jellegzetességére rámutatni. Ma már túlságosan hozzászokott szemünk a végtelenül leegyszerűsített szedésmegoldásokhoz és szinte ösztönyszerűen idegenkedünk a túlzottan díszített, agyonépített tipográfiáktól. A Világosság-nyomda e termékei valahogy azon a bizonyos arany középúton haladnak, amelyen mesterien alkalmazott dekoratív foltokkal és ezzel kapcsolatban főként mértékkel alkalmazott léniadekorációval dolgozva viszik a nyomtatványt céljához: a frappáns és tökéletes hatáshoz. Persze nem szabad szem elől tévesztenünk, hogy az ilyen kivitelű nyomtatványok tervezésénél nagy szerepe van a rajztudásnak és ez mutatja azt a helyes felfogást, hogy a mai konstruktív vagy elementáris tipográfia feltétlenül igényli a változatosabb formanyelvet, máskülönben egyhangúvá és únottá válik. Rajzolni tudni és tanulni. Ez legyen a jelszó, de olyan értelemben, hogy nem szükséges rajzolóművészekké képeznünk magunkat, hanem elengedhetlenül szükséges olyan mértékű rajzképességet elsajátítanunk, amely a tipográfiai művészetünk kultiválásánál merev anyaghoz kötött kezünket felszabadítva, fantáziánknak a magasabb, változatosabb régiókba szárnyalását elősegíti. Lapunk e számához csatoltuk az Otto Baer radebeul-dresdeni nyomdafestékgyárának egy reklámlapját, amely a gyár Intenso-offsetfestékeinek nagyszerű színgazdagságát és intenzitását bizonyítják, ami offseteljárás szempontjából rendkívül fontossággal bír, mert ennél közönséges értelemben vett dús festékezésről nem lehet szó. A közvetett nyomtatási technika mérsékelt festékezést ismer csak és ennek megfelelően a festékgyárakra hárult a feladat olyan festékeket készíteni, amelyeknek pigment-tartalma rendkívül gazdag, élénkségük pedig szinte bámulatos. Ezt a célt a Baer-gyár — mint a mellékletből is látjuk — tökéletesen elérte.

Második festékgyári mellékletünk a Gebri Hartmann hallé-ammendorfi festékgyár reklámja, helyesebben újévi üdvözlőlapja, amely ötletes szövegével nemcsak az évforduló alkalmábólí köszöntést tolmácsolja üzletfeleinek, hanem pompás technikai kivitelével egyúttal nagyon jó ajánló terméke a gyár elismerten jó festékeinek is, melyeknek lerakátát a Hartmann Testvérek nyomdafestékgyárak budapesti fióktelepe (V. Tátra ucca 6) bírja. W.

Olvasóink szíves figyelmét felhívjuk nemzetközi pályázatunkra! A Magyar Grafika 11-12. számának 1954. évi olvashatók.

MODERN PUBLICITY MODERN REKLÁM

1931

A COMMERCIAL ART (London), Anglia vezető reklámgrafikai folyóirata anyagot gyűjt 1931. évi évkönyve számára. Az évkönyv a következő négy főcsoportra oszlik:

1. Ujsághirdetések
2. Plakátok
3. Röplapok, körlevelek, prospektusok
4. Kirakati reklámfigurák, kirakati plakátok, dobozok, csomagolások, könyvfedelek (borítékok) stb.

Úgy rajzolt, mint szedett hirdetések, rajzolt, fotográfiai anyagból készült reklámnyomtatványok, bármilyen anyagból készült reklámfigurák számitásba jönnek, melyek az 1929—30. évben készültek, illetőleg kivitelezettek.

ROSNER KÁROLYT, a Magyar Grafika szerkesztőjét kérte fel a magyar anyag összeállítására a COMMERCIAL ART. Az évkönyv számára szánt anyag 3—3 kifogástalan példányban, **legkésőbb 1931 március hó 10-ig** beküldendő: Rosner Károly, Budapest V, Csanády ucca 5 címre.

Minden beküldött nyomtatványhoz feltétlenül csatolandók a következő adatok: tervező, hirdető (megbízó), kivitelező, (nyomda stb.)

A magyar anyag teljessége érdekében felkérünk mindenkit, hogy a jelzett négy csoportba tartozó nyomtatványokat és egyéb reklámokat magyar szerkesztőnknek haladéktalanul megküldeni szíveskedjék!

Pályázati hirdetés

A **MODIANO** S. D. Szivarkapapírgyár Rt., Budapest VII., Miksa ucca 4., pályázatot hirdet kizárólag **tototípiá klissékkal** való sokszorosításra alkalmas **reklámrajzok** készítésére, mely pályázaton való részvételre felhívja a Magyarországon élő magyar művészeket.

A rajzok fehér alapon fekete színben állítandók elő, legalább tizenöt, legfeljebb azonban huszonöt centiméter szélességben, míg a magasságot a szélesség arányában a rajz természete adja meg.

Minden művész legfeljebb húsz rajzzal pályázhat, melyeket címének pontos megjelölésével **1931. március hó 20-tól 1931. március hó 31-ig** bezárólag a **MODIANO-gyárba** postán kell beküldenie. A külső borítólapon a „Pályázat” szó legyen feltüntetve.

A **MODIANO-gyár** a beérkezett rajzokat 1931. március 31-ig felbontatlanul fogja megőrizni.

A kitűzött díjak a következők:

I. díj	1500 pengő,
II. „	1200 „
III. „	900 „
IV. „	600 „
Összesen	4200 pengő.

Az első díjat az a művész kapja, aki az engedélyezett húsz rajz keretében a **MODIANO-gyár** ítélete szerint a legtöbb **legjobb** rajzot küldte be; a többi díjat pedig az a három művész, kinek rajzai az első díj nyertesének rajzai után a második, harmadik, illetve negyedik helyen állanak.

A **MODIANO-gyár** minden díjat egészben, felosztás nélkül ad ki, úgy hogy összesen csak négy művész nyerhet díjat.

A felfogás és stílus nincs korlátozva. Viszont kizárólag azok a rajzok jönnek tekintetbe, melyeknek kivitele magas művészi nívón álló, melyek ötletesek és eredetiek, valamint a megadott célnak tökéletesen megfelelnek. A rajzok humoros tárgyúak és szellemes szövegűek is lehetnek.

A **MODIANO-cigarettapapír** és **MODIANO-cigaretthüvely** kiváló minőségének kiemelését a művészek szíves figyelmébe ajánljuk.

A „**MODIANO**” szót feltűnően és jól olvashatóan kell elhelyezni.

Minden díjazott tervrajz a közlési joggal együtt a pályázatot hirdető **MODIANO-gyár** kizárólagos tulajdonába megy át.

A **MODIANO-gyár** fentartja magának a jogot, hogy a díjat nem nyert tervek közül tetszés szerinti mennyiséget, a közlési joggal együtt, darabonként ötven pengőért megvásárolhasson.

A pályázat eredményét **1931. április hó 15-ig** fogja a **MODIANO-gyár** újságok útján nyilvánosságra hozni, mely időpontig a díjak is szétesztásra kerülnek.

A díjat nyert és megvásárolt rajzokat a **MODIANO-gyár** 1931. április hó 15-től kezdődőleg folytatólagosan fogja közölni, míg a többi rajzot a megadott címre postán visszaküldi.

Minden pályázó aláveti magát a **MODIANO-gyár** pártatlan döntésének és a pályázat feltételeit magára kötelezőnek elismeri.

További felvilágosításokkal a **MODIANO-gyár** kizárólag telefon útján készséggel szolgál.

Budapest, 1931. január 24.

MODIANO S. D.
SZIVARKAPAPÍRGYÁR RT

Kellner-Partington Paper Pulp Co. Ltd.

Ausztriai gyártelepek: *Hallein és Villach*

E gyárak évente 43.000 tonna kiváló fehérített szulfitcellulózét termelnek, a halleini gyár ezenkívül 6500 tonna famentes író- és nyomópapírt gyárt. További különlegességek: famentes, egyoldalón simított plakátpapír (M. G. Poster) kiváló símaságával többszínnyomáshoz különösen alkalmas, (mint „halleini plakát“ előnyösen ismert), famentes nyomópapír, síma és bordás, valamint famentes műnyomó-, mélynyomó- és offsetnyomópapírok

LEIPZIG-1931 BUGRA

GÉPVÁSÁR

KEZDETE 1931 MÁRCIUS 1

**A világ legnagyobb speciális vására a grafikai és papír-
ipar számára szükséges gépek és szakmai cikkekből a
Deutsches Buchgewerbehaus, Leipzig, kiállítási területén**

Kiállításra kerülnek: Könyv-, kő-, mély- és offsetnyomó gyorsajtók. Körforgógépek. Tégelynyomósajtók. Bostonsajtók. Acélmetszetsajtók. Stereotypia -berendezések. Berakókészülékek gyors- és tégelynyomósajtókhoz. Menetjegy- és címkenyomógépek. Szedőgépek. Bronzrózó-, vonalzó-, enyvező- és gumizógépek. Teljesen önműködő hajtogatógépek. Minden rendszerű fűzőgépek. Önműködő vágógépek. Pneumatikus fénymásoló-készülékek, offset- és cinknyomáshoz. Lemezsizoló- és hengermosógépek. Papírzacskó- és levélborítékgépek. Ivrázó- és összerakó gépek, úgymint mindennemű papírmegmunkáló-, könyvkötő- és dobozgyártógépek. Teljes reprodukáló és másolóberendezések offsetnyomáshoz. Azonkívül: Faeszközök. Betűk. Fémek. Festékek. Bronzok. Gépszalagok. Általában a grafikai ipar részére szükséges összes anyagok

Nagy vasúti kedvezmény. Különvonat. Ingyen német és cseh vizum. Lakásokról gondoskodik és közelebbi felvilágosítást nyújt a tiszteletbeli képviselő: **Guhrauer Ottó igazgató, Budapest, VI. kerület, Teréz körút 46. szám, I. emelet, 2. ajtó. Telefonszám: Automata 239—81 és a Leipziger Messamt, Leipzig, valamint a Deutscher Buchgewerbe-Verein**

SCHMIDT

TESTVÉREK

NYOMDAFESTÉKGYÁR RT

B U D A P E S T

GYÁR ÉS KÖZPONTI IRODA:

RÁKOSPALOTA

PÁZMÁNY U. 41

TELEFONSZÁM: AUTOMATA 952-85

SÜRGÖNY: FARBENSCHMIDT BUDAPEST

GYÁRTMÁNYAI:

AZ ÖSSZES KÖ-, KÖNYVNYOMDAI, VALAMINT OFFSETFESTÉKEK. • KÜLÖNLEGESEN GYÁRTOTT MÉLYNYOMÓ-, ANILIN-GUMINYOMÓ- ÉS PLÉHNYOMÓ-FESTÉKEK •

„...A gépmesterek dicsérik a spízmentes szedést s el vannak ragadtatva a kevés időt igénylő egyengetésektől...”

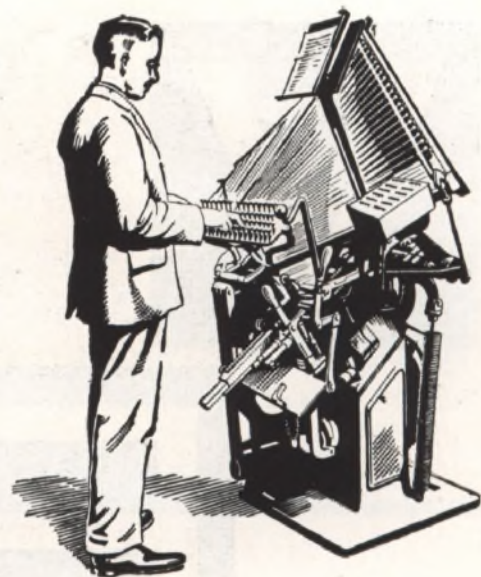
Így nyilatkozott a napokban egyik üzletfelünk öt év alatt szerzett tapasztalatairól, amióta üzemében Typograph-szedéssel dolgoznak. Ez a praksziszból eredő nyilatkozat különös figyelmet érdemel.

UJSÁGSZEDÉS

esetében fontos, hogy a szedés megdőlése vagy egyes magasabb sorok folytán előálló idővesztéséget elkerüljük. A Typograph tökéletes öntőszerkezete minden ilyen rendellenességet kizár ●

TYPOGRAPH G.M.B.H. BERLIN NW 87

Képviselet Magyarország részére: **Tanzer Miksa**
Budapest VIII, Déry ucca 8. Telefonszám: 406-31

GRAFIKAI MŰVÉSZETEK KÖNYVTÁRA

Megjelent a Grafikai Művészetek Könyvtára 14. kötete:

NOVÁK LÁSZLÓ:
BETŰSZEDÉS

Egy kötet ára a tizennyolc kötetre tervezett sorozat előfizetése esetén 3.90 pengő, egyenkint 4.— pengő. Bolti ára 5.— pengő. Megrendelések Novák László szerkesztőhöz intézendők, VIII, Conti ucca 4. (Világosság-nyomda.) A könyvtár eddig megjelent 14 kötetéből vannak még példányok. Bolti ára e köteteknek 5.— pengő.

A művészi és ok-
szerű reklámozás
gyakorlati módsze-
reit ismertető, dú-
san illusztrált és
kítűnő nyomtatás-
technikával előál-
lított művészi havi
folyóirat, amelyet
*nem nélkülözhet a
nyomdász, keres-
kedő, iparművész*

OFFSET- BUCH- UND WERBE- KUNST

Egyes szám ára —.75 dollár,
féléves előfizetés 4.50 dollár.

Kiadó: *Offset-Verlag G. m. b. H.*
Leipzig, Seeburgstr. 57

V

HASZONRA AKAR DOLGOZNI?
AKKOR DOBJA KI ÜZEMÉBŐL RÉGI,
ELAVULT GÉPÉT ÉS VEGYEN HELYETTE

E

VELOX

GYORSSAJTÓT! KÉSZLETRŐL SZÁL-
LÍTHATÓ. MINŐSÉGBEN A LEGJOBB,
ÁRBAN, FELTÉTELBEN A LEGKEDVEZŐBB

JÚLIUS HAVÁBAN BEÉRKEZETT
KÜLFÖLDI MEGRENDELÉSEK:

RÓMA 1 DARAB

VARSÓ 1 DARAB

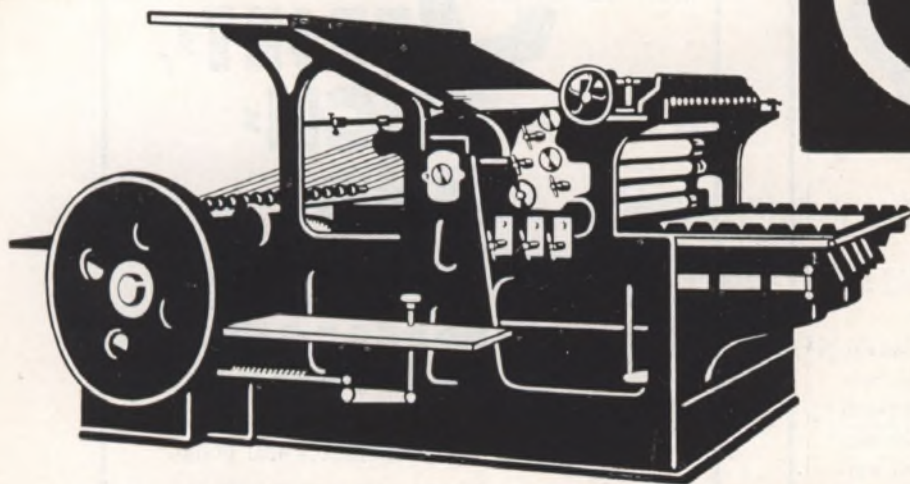
AMSTERDAM . . 3 DARAB

BARCELONA. . . 1 DARAB

BUENOS AIRES . 1 DARAB

L

O

X

WÖRNER J. ÉS TÁRSA GÉPGYÁR

RÉSZVÉNYTÁRSASÁG BUDAPEST V, VÁCI ÚT 48